

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Struktura nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji

Nikola Juříková

©2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Juříková Nikola

Veřejná správa a regionální rozvoj - k.s. Šumperk

Název práce

Struktura nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji

Anglický název

Unemployment in Moravian-Silesian region

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je determinovat základní příčiny dlouhodobě nadprůměrné nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji.

Metodika

První část práce bude zaměřena na nezaměstnanost a charakteristiku trhu práce obecně v České republice. Druhá část práce bude zaměřena na úroveň nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji v porovnání s Českou republikou, situaci na trhu práce a to z pohledu věkové kategorie, vzdělanosti, sezonního zaměstnání, pohlaví, zdravotního omezení, ochoty vycestování a sociálního zařazení. Dále bude provedeno zhodnocení situace z pohledu zaměstnavatelů v tomto kraji, jejich struktury a požadavků pro vytváření míst, a zaměstnávání občanů bez pracovního zařazení. V závěru práce budou identifikovány a charakterizovány základní příčiny dlouhodobě nadprůměrné nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji ve srovnání s průměrnou nezaměstnaností České republiky.

Harmonogram zpracování

Stanovení cíle a metodiky práce, schválení cíle a metodiky práce, rozpracování teoretické části práce (letní semestr 2013).

Konzultace teoretické části práce s vedoucím práce, dokončení teoretické části práce a její odsouhlasení vedoucím práce (06/2013 – 09/2013).

Konzultace analytické části práce s vedoucím, dopracování analytické části práce a její odsouhlasení vedoucím práce. Příprava dotazníkových šetření, sběr dat (10/2013 – 12/2014).

Vyzvednutí podepsaného originálu „Zadání BP“ na sekretariátu katedry. „Zadání BP“ je součástí svázané práce (11/2013).

Zpracování závěrů práce, schválení závěrů práce vedoucím práce, vypracování tezí (01/2014).

Kontrola obsahu a formy práce, zapracování připomínek vedoucího práce (02/2014).

Odevzdání 2 výtisků bakalářské práce, 4 kusů výtisků tezí a elektronické podoby práce na Katedru ekonomických teorií nejpozději dne 17. 3. 2014.

Rozsah textové části

30 – 45 stran normovaného textu.

Klíčová slova

úřad práce, trh práce, nezaměstnanost – míra nezaměstnanosti, aktivní politika zaměstnanosti, poradenství a rekvalifikace, evropský sociální fond, poptávka na trhu práce

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav. Makroekonomie. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2010. 289 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. Management lidských zdrojů. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2007. 485 s. ISBN 978-80-7179-893-4.
DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. Řízení lidských zdrojů. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2012. 559 s. ISBN 978-80-7400-347-9.
MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 172 s. ISBN 80-86429-08-3.
JUREČKA, Václav a kol. Makroekonomie. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010. 336 s. ISBN 978-80-247-3258-9.
LAYARD, Richard; NICKELL, Stephen; JACKAMAN, Richard. Unemployment. Macroeconomic Performance and the Labour Market. 2. vyd. New York: Oxford University Press, 2005. 565 s. ISBN 0-19-927916-0.

Vedoucí práce

Hrdlička Pavel, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.
Děkan fakulty

V Praze dne 1.11.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

Ve Vrbně pod Pradědem dne:

Poděkování

Rád(a) bych touto cestou poděkoval(a) panu Ing. Pavlovi Hrdličkovi Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky.

Struktura nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji

Unemployment in Moravian-Silesian region

Souhrn

Cílem bakalářské práce je určit základní příčiny dlouhodobě nadprůměrné nezaměstnanosti v tomto kraji, které vedou ke kritickému počtu občanů bez pracovního zařazení. V první části je práce zaměřena na nezaměstnanost a charakteristiku trhu práce. Dále se soustřeďuje na porovnání daných determinantů z různých pohledů v porovnání s Českou republikou. V neposlední řadě provedeno i zhodnocení situace z pohledu zaměstnavatelů. Závěr práce je věnován k identifikaci základní příčin a řešení nezaměstnanosti v tomto kraji

Summary

A goal of this bachelor thesis is to determine the underlying causes of long-term above-average unemployment in the region, leading to a critical number of people without jobs. In the first part of the work is focused on unemployment and labor market characteristics. It also concentrates on the comparison of the determinants of differences of views compared to the Czech Republic. Finally i made sitauce evaluation from the perspective of employers. The conclusion is věnovám to identify root causes and solutions to unemployment in this region

Klíčová slova: úřad práce, trh práce, nezaměstnanost – míra nezaměstnanosti, aktivní politika zaměstnanosti, poradenství a rekvalifikace, evropský sociální fond, poptávka na trhu práce.

Keywords: labour office, labour market, unemployment - unemployment rate, employment policy, counseling and retraining, European Social Fund, demand in the labor market.

Obsah

Teoretická část	s. 8
1. Úvod	s. 8
2. Cíle a metodika	s. 10
3. Nezaměstnanost	s. 11
3.1 Vývoj nezaměstnanosti od roku 1989 do současnosti.....	s. 12
3.2 Druhy nezaměstnanosti	s. 17
3.3 Měření nezaměstnanosti.....	s. 20
4. Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji	s. 25
4.1 Vývoj nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji	s. 27
5. Politika zaměstnanosti	s. 29
5.1 Aktivní politika zaměstnanosti.....	s. 31
5.2 Pasivní politika zaměstnanosti	s. 34
Praktická část	s. 36
6. Výzkum	s. 36
6.1 Vymezení výzkumného problému a cíle.....	s. 36
6.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	s. 37
6.3 Charakteristika metod sběru dat.....	s. 37
6.4 Organizační zajištění šetření	s. 38
7. Výsledky šetření	s. 39
8. Závěr	s. 48
Použitá literatura	s. 51
Seznam obrázků, tabulek a grafů	s. 55
Přílohy	s. 57

1. Úvod

Nezaměstnanost je jedním z makroekonomických ukazatelů. Český statistický úřad (2007, online) uvádí, že: „za **nezaměstnané** jsou podle definice ILO považovány osoby, které v referenčním období neměly žádné zaměstnání, neodpracovaly ani jednu hodinu za mzdu nebo odměnu a aktivně hledaly práci, do které by byly schopny nastoupit nejpozději do dvou týdnů. Tato metodika je jednotná pro všechny členské země EU a poskytuje mezinárodně srovnatelné údaje. Je třeba respektovat skutečnost, že definice nezaměstnaných podle ILO se liší od definice uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce.¹“

Jako **nezaměstnané** můžeme definovat všechny osoby 15leté a starší, které ve konkrétním monitorovaném období **splňovaly souvisle dále uvedené tři prvky**:

- nezaměstnané,
- aktivně se zajímaly o hledání práce. Způsob aktivního hledání práce můžeme chápat hledání prostřednictvím úřadu práce, případně jiné privátní zprostředkovatelny práce, popřípadě hledání v konkrétních firmách či podnicích, hledání v inzerátech, případně pokusy o založení vlastní živnosti, podání žádosti o pracovní povolení a licence apod.,
- byly nachystány k nástupu do zaměstnání, tj., během daného období byly k dispozici ihned či nejpozději do dvou týdnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastní firmě².

Oproti nezaměstnanosti je nutno definovat pojem **práce**, kdy je tento pojem interpretován jako **práce alespoň po dobu jedné hodiny v referenčním týdnu**. Za **zaměstnané** můžeme považovat také učně pobírající mzdu, případně odměnu. Dále zde můžeme zařadit osoby, které se připravují na své budoucí povolání ve školách a osoby v domácnosti. Dále zde můžeme zařadit osoby, které se rovněž zabývají mimoekonomickými aktivitami, ale ve sledované době byly navíc v zaměstnání.

¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet zaměstnaných dosáhl desetiletého maxima*. In www.czso.cz [online], 2007 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam110207.doc>>.

² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – čtvrtletní údaje 2. čtvrtletí 2014*. In www.czso.cz [online], 2014 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/250128-14>>.

Do skupiny zaměstnaných nelze zahrnout **osoby na rodičovské dovolené**, neboť jejich postavení má podle metodiky ILO odlišný charakter³.

Zaměstnanci jsou osoby, které mají jistou formální vazbu k zaměstnání, ovšem bez ohledu na to, zda ve sledovaném období skutečně pracovaly či nikoliv. Mezi zaměstnance řadíme rovněž podle metodiky ILO také příslušníky vojska (vojáci z povolání). Kategorie příslušníků armády je zahrnuta rovněž do celkové zaměstnanosti, přičemž údaje za tyto osoby jsou součástí II. okruhu přílohových tabulek (zaměstnanost v NH)⁴.

³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – čtvrtletní údaje 2. čtvrtletí 2014*. In www.czso.cz [online], 2014 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/250128-14>>.

⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – čtvrtletní údaje 2. čtvrtletí 2014*. In www.czso.cz [online], 2014 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/250128-14>>.

2. Cíle a metodika

Hlavním cílem praktické části práce je určení základních příčin dlouhodobě nadprůměrné nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji.

Dílčí cíle

1. Zjistit přímou souvislost mezi délkou nezaměstnanosti a dosaženým vzděláním respondenta.
2. Zjistit souvislost mezi věkem dotazovaných a délkou nezaměstnanosti respondentů.
3. Zjistit názor dotazovaných na jejich subjektivní důvody vzniku nezaměstnanosti.
4. Identifikovat, zda by nezaměstnaní přijal práci mimo svůj vystudovaný obor a zda by byli ochotni kvůli zaměstnání pracovat mimo své bydliště.
5. Zjistit, zda dotazovaní v nedávné době některou nabídku zaměstnání odmítli.
6. Vědět, zda jsou respondenti příjemci sociálních dávek a jaký mají názor na jejich výši.
7. Identifikovat názor dotazovaných na rekvalifikační kurzy a jejich využití samotnými účastníky výzkumu.

V první části práce bude provedena rešerše nezaměstnanosti včetně jejího vývoje, druhů a způsobů měření nezaměstnanosti. Práce bude také řešit a popisovat vývoj nezaměstnanosti Moravskoslezského kraje, přičemž se také zaměří na stav nezaměstnanosti zmíněného kraje k 31. 12. 2013. Zároveň bude popsána státní politika nezaměstnanosti s přihlédnutím k aktivní a pasivní politice.

Pro sběr dat bude využito **metody dotazníku**, který bude dotazníkem kombinovaným, přičemž tento bude obsahovat uzavřené i otevřené otázky. Sběr dotazníků bude naprosto anonymní, jednotkové úkoly budou uzpůsobeny. Další metodou bude **metoda rozhovoru**, která bude svým způsobem první metodu doplňovat. Rozhovory budou individuální, autorka bakalářské práce zaznamená odpovědi dotazovaných do předem přichystaného dotazníku.

3. Nezaměstnanost

Za nezaměstnané můžeme zařadit podle metodiky ILO ty občany, kteří ve sledovaném období neměly žádnou práci, neodpracovaly ani jednu hodinu za mzdu nebo odměnu, zároveň aktivně hledaly práci, do níž by mohly nastoupit nejpozději do čtrnácti dnů. Tato metodika je shodná pro všechny země EU, čímž je schopna poskytnout patřičné srovnání mezi všemi členskými zeměmi. Je třeba respektovat, že definice nezaměstnaných podle ILO se liší od definice uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce MPSV⁵.

Zákon č. 453/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů se odvolává na definici Mezinárodní organizace. Nezaměstnaným ve vlastním slova smyslu je ekonomicky aktivní osoba, která nemá zaměstnání, hledá v daném okamžiku práci a chce začít pracovat ihned. Obecně je tedy za nezaměstnaného možno pro účely této práce považovat osobu, která je schopná pracovat, ale která nemůže najít placené zaměstnání. Podle našich právních předpisů jde o osobu starší 15-ti let, která si aktivně práci hledá a může do zaměstnání nastoupit do čtrnácti dnů⁶.

Nezaměstnanost chápeme jako stav, kdy osoby, které jsou v produktivním věku, nejsou schopné pracovat nebo pracovat nechtějí. Za nezaměstnané můžeme považovat všechny uchazeče od 15-ti let a starší, které v referenční době souběžně splňovaly níže uvedené tři podmínky:

- Byly bez zaměstnání, což znamená, že nebyly ani v zaměstnání, ve kterém získávaly plat a také nebyly sebezaměstnaní.
- Hledaly aktivně práci, čímž se rozumí registrace u úřadu práce, nebo soukromé zprostředkovatelný, hledání přímo v podnicích, využívání inzerce.
- Byly připraveny k nástupu do práce, čímž se myslí, že během sledovaného období byly k dispozici ihned nebo nejpozději do dvou týdnů pro placené zaměstnání či sebezaměstnání⁷.

⁵ ŠVIHLÍKOVÁ, I. *Nezaměstnanost, minimální mzda a návrh Evropského parlamentu*. In www.blisty.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.blisty.cz/art/72187.html>>.

⁶ MAŠKOVÁ, D. *Příčina nezaměstnanosti a možnosti jejího řešení – bakalářská práce*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, fakulta humanitních studií, 2010. 59 s. Vedoucí bakalářské práce Lenka Pipová.

⁷ HALÁSKOVÁ, R. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. 1. vydání Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, 2001. 93 s. ISBN 80-7042-595-4.

Za nezaměstnaného se považuje osoba v produktivním věku, která se uchází o zaměstnání. Obyvatelstvo v produktivním věku je charakterizováno věkem od 15 let až do odchodu do důchodu, což je pro každého jedince jiná věková hranice, která postupně narůstá. Dále tato osoba není v žádném pracovním poměru, nevykonává samostatně výdělečnou činnost, ani se soustavně nepřipravuje na povolání a zároveň se hlásí na příslušném úřadu práce. Toto považujeme za registrovanou nezaměstnanost, ale musíme brát v úvahu, že zde nejsou zahrnuty osoby, které nemají práci, avšak nejsou registrovány na úřadu práce, ať už jsou dobrovolně či nedobrovolně nezaměstnané. A zároveň se předpokládá, že všechny osoby registrované na úřadu práce chtějí pracovat a jsou ochotny do práce kdykoliv nastoupit, ale jsou i takoví lidé, kteří pracovat nechtějí⁸.

Oproti tomu zaměstnaného člověka lze definovat jako jedince, který pracuje a za odvedenou práci dostává zaplacení. Práci si vydělává na svou existenci. V naší kultuře hraje práce a zaměstnání velmi důležitou roli. Placené zaměstnání samo o sobě i zprostředkovaně uspokojuje potřeby – poskytuje peníze na živobytí, uspokojuje potřebu seberealizace, je zdrojem sociálních kontaktů a dává strukturu našemu životu⁹.

3.1 Vývoj nezaměstnanosti od roku 1989 do současnosti

Lze konstatovat, že za nejdůležitější změnu, která se po roce 1989 stala na trhu práce, je změna poměrů, kdy z dlouhodobě trvajících nedostatku pracovních sil vystává na světlo nový prvek, dříve spíše skrytý: nezaměstnanost. Příčinou byla skutečnost, že nedobře prosperující podniky stagnovaly, případně i zanikly. V procesu privatizace postupně nastupovaly do řady podniků zahraniční firmy, které velmi rychle likvidovaly přebytečné pracovníky, jako důsledek pře-zaměstnanosti. Tyto jevy provázely především první kroky transformace¹⁰.

L. Černohorská (2006, s. 34) uvádí, že: „ještě v roce 1989 v České republice i Slovenské republice neexistoval trh práce a nezaměstnanost byla uměle udržována na nulové úrovni. Centrálně plánovaná ekonomika uměle vytvářela a udržovala pracovní

⁸ KOTÝNKOVÁ, M., NĚMEC, O. *Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. 1. vydání, Praha: Professional Publishing 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7

⁹ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. 151 s. ISBN 80-901424-9-4., s. 56.

¹⁰ JÍROVÁ, H. *Deformace na českém trhu práce*. Praha: Národně hospodářský ústav Josefa Hlávky, 2002, 85. s. ISBN: 8023898191

místa. Od roku 1989 však česká i slovenská společnost prošla podstatnými změnami. Do ekonomiky se prosadily tržní rysy, výrazně se změnily vlastnické vztahy, zvýšily se rozdíly mezi lidmi a společenskými skupinami. Stejně tak se změnil trh práce, kde se střetává nabídka s poptávkou po práci a projevem nerovnováhy na tomto trhu je nezaměstnanost¹¹“.

Ihned po zahájení ekonomických reforem na počátku 90. let bylo propuštěno 43 500 pracovníků. Za nejvýznamnější změny, v té době, lze považovat:

- zejména změnu ekonomických i politických poměrů,
- pokles celkové produkce,
- růst cen,
- změny v odvětvové struktuře zaměstnanosti, možnost předčasného odchodu do důchodu,
- snížení stavu armády,
- zkrácení vojenské služby,
- lednová amnestie v roce 1990¹².

L. Černožorská (2006, s. 35) sděluje, že: „v roce 1996 se výrazně změnilo odvětví činnosti pracujících osob. Hlavním úsekem činností byly služby, ve kterých pracovalo 52% všech pracujících. Trh byl ovlivněn stoupající nabídkou zahraničních pracovníků. V roce 1997 činil 53 % všech pracujících. K 31. 12. 1999 byla v ČR nezaměstnanost 9,4 %, což představovalo 487,6 tisíc nezaměstnaných. Na tento počet nezaměstnaných připadalo pouze 35,1 tisíc volných pracovních míst. V roce 2000 míra nezaměstnanosti mírně poklesla, ale v mezinárodním srovnání zůstala stále příliš vysoká. Snižuje se vlivem

¹¹ ČERNOHORSKÁ L. *Komparace vývoje nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku*. Pardubice: Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, 2006, vol. 2006, no. 10, s. 34-43. ISSN: 1211-555X.

¹² ČERNOHORSKÁ L. *Komparace vývoje nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku*. Pardubice: Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, 2006, vol. 2006, no. 10, s. 34-43. ISSN: 1211-555X.

*stárnutí obyvatelstva. Růst počtu nezaměstnaných se během roku zastavil, koncem roku dokonce poklesl*¹³

Pro nízkou míru nezaměstnanosti v ČR v tomto období existují dvě zcela odlišné interpretace. Podle první byla nízká nezaměstnanost v té době výsledkem vysoké absorpční schopnosti nových nebo dříve poddimenzovaných ekonomických odvětví, zejména v sektoru služeb. Druhá hypotéza naproti tomu nízkou míru nezaměstnanosti interpretovala jako důsledek soustavného odkládání nezbytné restrukturalizace ekonomiky, které jen kumulovalo existující problémy a zvyšovalo pozdější finanční i společenské náklady jejich řešení. Mezi českými občany ještě počátkem roku 1997 zřetelně dominoval názor, podle kterého hlavním důvodem existující nezaměstnanosti je to, že nezaměstnaní lidé nechtějí pracovat¹⁴.

V polovině roku 2001 mělo z celkového počtu zaměstnaných 13,0 % plně vysokoškolské vzdělání, 35,7 % středoškolské s maturitou, 42,5 % střední odborné a jen 8,7 % základní vzdělání. V roce 2002 se ovšem míra nezaměstnanosti přiblížila 10 % a stává se velkým problémem české ekonomiky. V tomto roce vzrostl počet zaměstnaných osob v průmyslu (necelá třetina pracujících), ve školství, v obchodě, v pohostinství a ubytování, v dopravě a telekomunikacích, ve službách pro podniky. Poklesl ve veřejné správě a v ostatních veřejných a sociálních službách. Také v zemědělství je v současné době zaměstnáno jen 3,9 % pracujících a tento trend bude pravděpodobně pokračovat i v následujících letech¹⁵.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2010, online) uvádí, že: „v roce 2009 se podle údajů Českého statistického úřadu snížila celková zaměstnanost ve všech sférách národního hospodářství České republiky o 1,4 %. Celkem pracovalo 4 943,3 tisíce lidí, což bylo oproti roku 2008 o 68,2 tisíce méně. Nepříznivý vývoj zaměstnanosti v roce 2009 výrazně ovlivnila světová hospodářská krize. Průměrná míra registrované nezaměstnanosti podle metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) v roce 2009 vzrostla oproti předchozímu roku na 8,0 %. V prosinci 2009 činila 9,2 %. To také vedlo ke

¹³ ČERNOHORSKÁ L. *Komparace vývoje nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku*. Pardubice: Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, 2006, vol. 2006, no. 10, s. 34-43. ISSN: 1211-555X. s.

¹⁴ ČERVENKA, J. *Veřejné mínění a nezaměstnanost v České republice*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003, s. 4-7.

¹⁵ ČERNOHORSKÁ L. *Komparace vývoje nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku*. Pardubice: Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, 2006, vol. 2006, no. 10, s. 34-43. ISSN: 1211-555X. s. 35.

zvýšení výdajů na výplatu podpor v nezaměstnanosti. V roce 2009 je celkem pobíralo v průměru 188,1 tisíce nezaměstnaných, tj. o 78,7 tisíce více než v roce 2008. Úřady práce na dávkách vyplatily 15,1 miliardy Kč, o 8 miliard Kč více než v předchozím roce. Snižování zaměstnanosti se nejvíce dotklo zpracovatelského průmyslu, kde ubylo 135,8 tisíc pracovníků. Naopak sektor služeb zaznamenal nárůst o 60,9 tisíce pracujících osob. Přibylo podnikatelů, zejména těch, kteří nezaměstnávají další pracovníky. Jejich počet se zvýšil o 17,9 tisíc na 827,3 tisíce. K poklesu naopak došlo u počtu cizinců pracujících v České republice v postavení zaměstnanců. Ke konci roku 2009 jich zde pracovalo 230,7 tisíce, což představuje meziroční pokles o 53,8 tisíce pracovníků. Další 87,8 tisíc cizích státních příslušníků, o 10,6 tisíc více, pracovalo na základě živnostenských oprávnění vydávaných MPO. Celková zaměstnanost se v roce 2009 snížila ve všech regionech s výjimkou Prahy a Středočeského kraje. Největší pokles zaměstnaných byl ve Zlínském a Moravskoslezském kraji. Úbytek pracujících lidí se projevil v míře nezaměstnanosti. Kromě října rostl po celý rok 2009 počet uchazečů o zaměstnání. Na konci prosince evidovaly úřady práce 539,1 tisíce uchazečů, což bylo o 186,9 tisíce více než ve stejném období předchozího roku. Výrazně klesl počet volných pracovních míst. Ke konci roku 2009 jich bylo pouze 30,9 tisíce, tj. o 60,3 tisíce méně než v prosinci 2008. Počet uchazečů na 1 volné místo meziročně narostl z 2,3 na 9,6. V prosinci na jedno místo připadalo dokonce 17,4 uchazeče. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla k 31. prosinci 2009 v okresech Jeseník (16,9 %), Most (16,4 %), Hodonín (15,9 %), Bruntál a Znojmo (oba 15,4 %). Nejnižší naopak v okresech Praha-východ (3,4 %), Praha (3,7 %), Praha-západ (4,0 %) a Mladá Boleslav (4,7 %)¹⁶.

I přes výše uvedená čísla Český statistický úřad uvádí, že: „Česká republika náleží v rámci EU mezi země s mírně nadprůměrnou mírou zaměstnanosti. Podle posledních údajů za 2. čtvrtletí 2011 dosáhla míra zaměstnanosti 15-64letých osob za úhrn 27 členských států 64,5 %, v naší republice byla ve stejném období o 1,2 p.b. vyšší. Míra zaměstnanosti žen však byla v ČR nižší než unijní průměr (57,1 % v ČR, 58,7 % v EU 27).

¹⁶ MPSV.CZ. V roce 2009 byla průměrná míra registrované nezaměstnanosti 8% - tisková zpráva. In www.mpsv.cz [online], 2010 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/8757/11052010.pdf>>.

Naopak míra zaměstnanosti mužů byla značně vyšší než v úhrnu za všechny členské země (74,1 %, tj. o 3,8 p.b. více než v EU 27)¹⁷.

Obrázek číslo 1 - Míra zaměstnanosti 15 – 64 letých v členských zemích EU ve 2. čtvrtletí 2011 (v %)¹⁸

Země	2. čtvrtletí 2011			Rozdíl 2011-2008 v p.b.			Rozdíl 2011-2010 v p.b.		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
EU 27	64,5	70,3	58,7	-1,5	-2,7	-0,4	0,2	0,1	0,3
Belgie	62,5	67,8	57,2	0,5	-0,5	1,5	1,0	0,5	1,7
Bulharsko	58,2	60,7	55,8	-5,7	-7,7	-3,7	-2,0	-3,1	-0,8
Česká republika	65,7	74,1	57,1	-0,9	-1,2	-0,7	0,8	0,6	1,0
Dánsko	73,5	75,9	71,0	-4,8	-6,5	-3,1	-0,6	0,3	-1,5
Německo	72,5	77,2	67,7	2,2	1,6	2,7	1,5	1,3	1,6
Estonsko	64,3	66,4	62,4	-5,5	-7,4	-3,7	4,8	7,8	2,1
Irsko	59,5	63,2	55,9	-8,6	-12,4	-4,6	-0,9	-1,3	-0,5
Řecko	56,4	67,1	45,7	-5,8	-8,3	-3,3	-3,7	-4,4	-3,0
Španělsko	58,3	63,7	52,8	-6,7	-10,7	-2,4	-0,3	-1,2	0,6
Francie	64,1	68,4	59,9	-1,0	-1,4	-0,7	-0,1	0,1	-0,2
Itálie	57,3	67,8	46,7	-1,9	-3,0	-0,8	0,1	-0,2	0,2
Kypr	69,0	75,5	62,7	-2,1	-3,8	-0,6	-0,8	-1,0	-0,5
Lotyšsko	61,4	62,0	60,9	-8,1	-10,9	-5,3	2,5	3,5	1,6
Litva	60,8	60,7	60,8	-3,8	-7,3	-0,5	4,1	5,2	2,9
Lucembursko	63,8	71,1	56,2	-0,6	-1,7	0,4	-0,8	-1,1	-0,6
Maďarsko	55,8	61,2	50,5	-0,7	-1,9	0,4	0,5	0,9	-0,1
Malta	57,3	73,6	40,6	2,0	1,9	2,2	1,3	0,0	2,9
Nizozemsko	74,7	79,5	69,9	-2,5	-3,8	-1,0	0,0	-0,5	0,6
Rakousko	72,1	78,0	66,2	-0,2	-1,0	0,5	0,7	0,8	0,4
Polsko	59,7	66,4	53,2	0,8	0,4	1,1	0,4	0,9	-0,1
Portugalsko	64,8	68,6	61,2	-3,8	-5,7	-1,9	-0,9	-1,4	-0,3
Rumunsko	58,8	65,1	52,5	-0,9	-1,3	-0,6	-1,3	-2,0	-0,7
Slovensko	64,4	67,6	61,1	-3,9	-5,0	-2,6	-2,1	-1,5	-2,6
Slovensko	59,6	66,4	52,8	-2,1	-2,8	-1,4	1,0	1,2	0,8
Finsko	70,1	71,9	68,2	-2,2	-2,8	-1,8	0,9	1,6	0,2
Švédsko	74,5	76,7	72,1	-0,3	-0,5	-0,2	1,6	1,4	1,7
Spojené království	69,4	74,5	64,4	-2,2	-2,9	-1,5	0,1	0,2	0,0

Z pohledu skončeného roku 2013 lze konstatovat, že k 31. lednu 2014 hledalo práci celkem 629 274 lidí, což je dle dat Úřadu práce České republiky o 32 441 nezaměstnaných více než v prosinci roku 2013 a o 43 465 osob více než před rokem. Z celkového počtu lidí bez práce bylo 614 870 takových zájemců, kteří byli schopni okamžitě nastoupit do zaměstnání. Práci hledalo 8,2 % žen a 9 % mužů¹⁹.

¹⁷ CZSO.CZ. Míra zaměstnanosti a nezaměstnanosti v ČR a jiných státech Evropské unie podle výsledků výběrového šetření pracovních sil za 2. čtvrtletí 2011. In www.czso.cz [online], 2011 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/ainformace/793D0039C7C3>>.

¹⁸ CZSO.CZ. Míra zaměstnanosti a nezaměstnanosti v ČR a jiných státech Evropské unie podle výsledků výběrového šetření pracovních sil za 2. čtvrtletí 2011. In www.czso.cz [online], 2011 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/ainformace/793D0039C7C3>>.

¹⁹ ÚŘAD PRÁCE ČR. Nezaměstnanost v lednu 2014: 8,6%. In www.portal.mpsv.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://portal.mpsv.cz/upcr/media/tz/2014/02/2014_02_10_tz_nezamestnanost_leden.pdf>.

3.2 Druhy nezaměstnanosti

Lze rozlišit níže specifikované druhy nezaměstnanosti:

- a) **Frikční nezaměstnanost**, kterou lze spojit s permanentním pohybem obyvatel, kteří mění jedno zaměstnání za druhého se stejnou či obdobnou kvalifikací. Tato nezaměstnanost je přechodná a krátkodobá²⁰. Na trhu práce dochází zcela běžně k pohybu pracovních sil – zaměstnanců, což je dáno také sezónním zaměstnáním, pohybem obyvatelstva mezi oblastmi, regiony a pracovními místy²¹.
- b) **Strukturální nezaměstnanost** je typem nezaměstnanosti, která je způsobena většími změnami ve struktuře hospodářství státu, což může být i několik let a je podmíněna rekvalifikací mnoha pracovníků²².

Tento druh nezaměstnanosti se projevuje v případech, kde není jasná koheze mezi nabídkou a poptávkou po zaměstnancích. Tento problém může vyvstat proto, že se poptávka po určitém zaměstnání – typu práce – může zvýšit, přičemž poptávka po jiném, méně obvyklém zaměstnání, může stagnovat či úplně vymizet a nabídka se ani v jednom z těchto případů nepřizpůsobuje dostatečně rychle. Díky tomu se často můžeme setkat s nerovnováhami u jednotlivých zaměstnání či oblastí, protože určité sektory upadají a jiné se plně rozvíjejí a prosperují.²³

R. Krejčí (2009, online) uvedl, že: „*mnohá povolání, jako je švec, krejčí, kovář nebo kočí v průběhu času zanikla, jiná naopak vznikla - operátor call centra, správce počítačové sítě, programátor. Na trhu práce se tak poptávka po určité profesi nebo druhu práce zvyšuje, zatímco poptávka po jiném druhu práce se snižuje. Skutečnost, že se určité sektory se rozvíjejí, zatímco jiné upadají, mnohdy vyžaduje, aby se zaměstnanci, kteří ztratili práci, rekvalifikovali, aby mohli nalézt uplatnění v expandujících odvětvích a sektorech. Strukturální nezaměstnanost je přirozenou a nevyhnutelnou součástí ekonomického vývoje, potlačování strukturálních změn hospodářství oslabuje, vede k jeho zaostávání a ztrátě konkurenceschopnosti. Dnes rostoucí nezaměstnanost v Česku je*

²⁰ FINANCE.CZ. *Trh práce a nezaměstnanost*. In www.finance.cz [online], 2004 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/nezamestnanost/>>.

²¹ NOVOTNÝ, R. *Nezaměstnanost a co ji ovlivňuje*. In www.investujeme.cz [online], 2009 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.investujeme.cz/nezamestnanost-a-co-ji-ovlivnuje/>>.

²² FINANCE.CZ. *Trh práce a nezaměstnanost*. In www.finance.cz [online], 2004 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/nezamestnanost/>>.

²³ MIRAS.CZ. *Nezaměstnanost*. In www.miras.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n10-nezamestnanost.php>>.

důsledkem všech tří typů příčin. Světová ekonomická recese dopadla na poptávku českých firem, české hospodářství se rovněž dostalo do recese, což vedlo ke vzniku nezaměstnanosti cyklické. Protože lze předpokládat, že si hospodářská krize vyžádá změnu strukturu hospodářství, jako je útlum kapacit automobilového průmyslu nebo útlum realitního trhu, bude se na rostoucím trendu spolupodílet i nezaměstnanost strukturální“²⁴.

c) Cyklická nezaměstnanost vzniká z důvodu poklesu produktu v době, kdy se hospodářský cyklus nachází v kontrakci, přičemž trvá do doby, než opět nezačne produkt růst²⁵.

O cyklické nezaměstnanosti lze hovořit také tehdy, když je celková poptávka po práci cyklicky snižena. Dochází k případům, že se výdaje společně s produktem snižují, celková nezaměstnanost se naopak zvyšuje, avšak v tzv. cyklických odvětvích více. K tomuto dochází kupříkladu v obdobích hospodářské krize či recese, pracovníci jsou obvykle propouštěni bez nároku na návrat²⁶.

Cyklická nezaměstnanost je svázána s cyklickými fluktuacemi ekonomiky, tedy rozdílem mezi skutečnou a přirozenou mírou nezaměstnanosti a tedy i rozdílem mezi skutečným a potenciálním produktem (produkt při přirozené míře nezaměstnanosti). Velikost cyklické nezaměstnanosti se vyjadřuje Okunovým zákonem, který zachycuje negativní vztah mezi poměrem skutečného produktu a potenciálního produktu a mírou nezaměstnanosti. Říká, že na každá 2 % o která se sníží hrubý domácí produkt od potenciální produkt dojde ke zvýšení míry nezaměstnanosti o 1 %²⁷.

d) Dobrovolná nezaměstnanost nastane v případě, kdy je počet lidí bez zaměstnání roven či nižší oproti počtu volných pracovních míst. Také ti, kteří jsou nezaměstnaní dobrovolně, volí raději studium, volný čas či jinou činnost²⁸.

²⁴ KREJČÍ, R. *Nezaměstnanost a její příčiny*. In www.investujeme.cz [online], 2009 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.investujeme.cz/nezamestnanost-a-co-ji-ovlivnuje/>>.

²⁵ FINANCE.CZ. *Trh práce a nezaměstnanost*. In www.finance.cz [online], 2004 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/nezamestnanost/>>.

²⁶ MIRAS.CZ. *Nezaměstnanost*. In www.miras.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n10-nezamestnanost.php>>.

²⁷ MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium. 1.a 2. část*, 3.vyd., Slaný : Melandrium, 2001, 367 s., ISBN 80-86175-18-9, s. 258.

²⁸ FINANCE.CZ. *Trh práce a nezaměstnanost*. In www.finance.cz [online], 2004 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/nezamestnanost/>>.

Dobrovolná nezaměstnanost obsahuje v sobě samotné pohyby obyvatel mezi různými typy práce, což je způsobeno dobrovolným ukončením jedné a nástupem do druhého zaměstnání. Tato nezaměstnanost je vyjádřena modelem pracovního trhu při pružných mzdách. Tento jev může být rovněž spojován s existencí sociální záchranné sítě²⁹.

- e) **Nedobrovolná nezaměstnanost** vznikne v případě, kdy je počet volných pracovních míst je menší než počet zájemců o zaměstnání³⁰.
- f) **Dlouhodobá nezaměstnanost** je dle serveru IHNED.CZ (2005, online) specifikována tak, že je: *„specifickým druhem nezaměstnanosti, kdy je predikováno, že kdo nenajde zaměstnání do jednoho roku, je považován za dlouhodobě nezaměstnaného. Osoby s dlouhou dobou bez práce ztrácejí kvalifikaci, chuť pracovat, zvykají si na život bez práce a hledají obživu jinak než prací, většinou za hranicí zákonnosti nebo na úkor sociálních dávek životního minima. Podle šetření Českého statistického úřadu (ČSÚ) ze druhého čtvrtletí 2005 bylo v České republice 402 tisíc nezaměstnaných podle definic používaných v celé Evropské unii. Z nich nenašlo zaměstnání déle než jeden rok více než 214 tisíc osob. Vyjádřeno podílem je to 53,3 procenta, tedy více než polovina. S růstem celkového počtu nezaměstnaných postupně rychleji roste i počet dlouhodobě nezaměstnaných, jak potvrzují statistické údaje od roku 1995. Konkrétně ve 2. čtvrtletí 2002 zjistil ČSÚ 360,6 tisíce nezaměstnaných, z toho 182,8 tisíce dlouhodobě bez práce. Ve 2. čtvrtletí 2003 z 384,7 tisíce nezaměstnaných bylo 192,6 tisíce dlouhodobě nezaměstnaných. Ve 2. čtvrtletí 2004 z 419,1 tisíce nezaměstnaných dosáhl počet dlouhodobě nezaměstnaných 217,6 tisíce“³¹. S poklesem celkové nezaměstnanosti se sice rovněž počet dlouhodobě nezaměstnaných absolutně snižuje, ale v daleko menší míře. Důkazem toho je poměr 2. čtvrtletí 2005 k 2. čtvrtletí 2004. Počet všech nezaměstnaných se snížil o 17 tisíc, ale počet dlouhodobě nezaměstnaných, ačkoliv tvořili více než polovinu*

²⁹ MIRAS.CZ. *Nezaměstnanost*. In www.miras.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n10-nezamestnanost.php>>.

³⁰ FINANCE.CZ. *Trh práce a nezaměstnanost*. In www.finance.cz [online], 2004 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/nezamestnanost/>>.

³¹ IHNED.CZ. *Velkým problémem je dlouhodobá nezaměstnanost*. In www.ihned.cz [online], 2005 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://ihned.cz/c4-10014240-17073940-000000_d-10014240-17073940-000000_d>.

všech nezaměstnaných, se snížil jen o 3,4 tisíce. Vzdělání je jedním z rozhodujících faktorů nezaměstnanosti vůbec, dlouhodobé nezaměstnanosti pak zvláště. S jeho růstem klesá. Jsou i jiné rozdíly - dlouhodobě nezaměstnaných žen byl a je stále vyšší počet než nezaměstnaných mužů. Pohybuje se v posledních letech kolem 55 procent³².

3.3 Měření nezaměstnanosti

Pro měření nezaměstnanosti v České republice můžeme zmínit dvě základní metodiky. První metodikou, respektive způsobem měření, se zabývá Český statistický úřad, druhý postup volí Ministerstvo práce a sociálních věcí. Z pohledu porovnání nezaměstnanosti jednotlivých států je nutno zmínit také metodiku Mezinárodní organizace práce (ILO).

Měření dle metodiky Českého statistického úřadu

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) se realizuje v předem definovaných a vybraných domácnostech, přičemž je zaměřeno na zjištění postavení obyvatel v oblasti ekonomické stability rodiny. Měření je realizováno na celém území České republiky, přičemž jeho rozsah a u ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti plně odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce (ILO) a metodickým doporučením Eurostatu. Předmětem šetření jsou osoby obvykle bydlící v soukromých domácnostech, nikoliv však osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních, čímž dochází k tomu, že jsou údaje kupříkladu za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře (např. ve 3. čtvrtletí roku 2014 byl sběrný údaj za 24 tis. bytů na území celé České republiky, kde bylo k dispozici přes 54 tis. respondentů všech věkových skupin, z toho 47 tis. respondentů ve věku 15 a více let). Výsledky šetření jsou převáženy na celkovou populaci republiky na základě odhadovaných výsledků statistiky obyvatelstva k 1. 1. 2014³³.

³² IHNED.CZ. *Velkým problémem je dlouhodobá nezaměstnanost*. In www.ihned.cz [online], 2005 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://ihned.cz/c4-10014240-17073940-000000_d-10014240-17073940-000000_d>.

³³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – metodika*. In www.czso.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.

Pro účel šetření, které realizuje Český statistický úřad, je důležité sdělit, že jako nezaměstnané se v dikci metodiky považují všechny osoby patnáctileté a starší, které obvykle bydlí na sledovaném území, které v průběhu sledovaného období souběžně splňovaly níže uvedené podmínky ILO:

- byly bez zaměstnání,
- byly připraveny k nástupu do zaměstnání, tj. že v průběhu sledovaného období byly k dispozici ihned či nejpozději do dvou týdnů pro realizaci vlastního zaměstnání či sebezaměstnání,
- v průběhu posledního měsíce aktivně hledaly zaměstnání prostřednictvím úřadu práce či soukromé agentury práce. Pro účel hledání zaměstnání tyto osoby hledaly zaměstnání přímo v podnicích, pročitaly inzerci, případně podnikaly kroky pro založení vlastní firmy, podáním žádosti o pracovní povolení a licence nebo jiným způsobem)³⁴.

Mezi nezaměstnané patří i osoby, které nehledají práci, protože ji již našly a jsou schopny ji nastoupit nejpozději do 14 dnů. Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO). Zařazení do této kategorie nesouvisí s kategorií registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a ani s faktem, zda tyto osoby pobírají či nepobírají příspěvek v nezaměstnanosti či jiné sociální dávky nebo příspěvky³⁵.

Míra nezaměstnanosti je dle Českého statistického úřadu specifikována jako: *„podíl nezaměstnaných (čitatele) na celkové pracovní síle (jmenovatel). Rozdíl mezi různými mírami nezaměstnanosti spočívá především v použité metodice stanovení čitatele a jmenovatele míry, ale i v přesnosti zdrojů dat a časové srovnatelnosti údajů. Jedná se především o rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti (ILO) a mírou registrované nezaměstnanosti MPSV. Protože především metodika má rozhodující vliv na hodnotu míry, je nutno vždy důsledně rozlišovat, o jaký ukazatel se jedná“³⁶.*

³⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – metodika*. In www.czso.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps.

³⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – metodika*. In www.czso.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps.

³⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Metodické vysvětlivky*. In www.czso.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/EA0034DAC8/\\$File/311512m02%20cz.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/EA0034DAC8/$File/311512m02%20cz.pdf).

Český statistický úřad deklaruje **míru obecné nezaměstnanosti** dle níže uvedeného vzorce:

Obrázek číslo 2 - Výpočet míry obecné nezaměstnanosti³⁷

$$\text{Míra obecné nezaměstnanosti} = \frac{\text{nezaměstnaní podle ILO}}{\text{součet nezaměstnaných a zaměstnaných dle VŠPS}}$$

Vysvětlivka: míra obecné nezaměstnanosti je tvořena podílem obecné míry nezaměstnanosti ku součtu nezaměstnaných a zaměstnaných dle výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), které se realizuje ve vybraných domácnostech, kdy toto je zaměřeno na specifikaci ekonomické situace obyvatelstva na území České republiky.

Měření dle metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí

Na základě dohody s Českým statistickým úřadem Ministerstvo práce a sociálních věcí počínaje lednem 2013 přešlo na nový ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR s názvem **Podíl nezaměstnaných osob**. Tento nový ukazatel vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Tento ukazatel nahradil doposud zveřejňovanou **míru registrované nezaměstnanosti**, která poměřovala všechny dosažitelné uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám³⁸. **Míru registrované nezaměstnanosti** vykazovalo MPSV ze statistik úřadů práce a jako nezaměstnané uvádělo ty, kteří se na úřadech práce jakožto nezaměstnaní **zaregistrují**³⁹.

³⁷ MUNI.CZ. *Nezaměstnanost – základní pojmy*. In www.is.muni.cz [online]. 2010 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>>.

³⁸ MPSV.CZ. *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti*. In www.portal.mpsv.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky>.

³⁹ MUNI.CZ. *Nezaměstnanost – základní pojmy*. In www.is.muni.cz [online]. 2010 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>>.

Obrázek číslo 3 - Výpočet míry registrované nezaměstnanosti⁴⁰

$$\text{Míra registrované nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet neumístěných uchazečů o práci}}{\text{disponibilní pracovní síla}}$$

Vysvětlivka: míra registrované nezaměstnanosti je tvořena podílem počtu neumístěných uchazečů o práci k disponibilní pracovní síle. V tomto výpočtu tedy lze zahrnout osoby, které byly ne zaměstnané, ale byly nechystány k nástupu do zaměstnání (během sledované doby byly k dispozici ihned nebo nejpozději do dvou týdnů, v průběhu posledního měsíce hledaly aktivně zaměstnání kupříkladu přes inzeráty.

Obrázek číslo 4 - Podíl nezaměstnaných osob⁴¹

$$\text{Podíl nezaměstnaných osob} = \frac{\text{počet evidovaných lidí bez práce ve věku 15–64}}{\text{celkový počet obyvatel ve věku 15–64}}$$

Vysvětlivka: podíl nezaměstnaných osob získáme výpočtem podílu počtu evidovaných lidí bez práce ve věku 15-64 let k celkovému počtu obyvatel téhož věku.

Hlavní důvody pro změnu ukazatele byly:

- „ukazatel míry registrované nezaměstnanosti srovnává dosažitelné uchazeče o zaměstnání s pracovní silou tvořenou kombinací údajů z více zdrojů - dosažitelní uchazeči o zaměstnání z evidence ÚP, zaměstnané osoby z dat Výběrových šetření (VŠPS) ČSÚ,
- údaje o zaměstnanosti z VŠPS na úrovni okresů nejsou dostatečně reprezentativní, detailní výsledky trpí vyšší chybivostí, pro nižší územní celky zcela chybí (v souvislosti s úspornými opatřeními ve státní a veřejné správě další rozšiřování VŠPS tak, aby poskytovalo podrobnější údaje, nepřichází v úvahu, VŠPS bude

⁴⁰ MUNI.CZ. *Nezaměstnanost – základní pojmy*. In www.is.muni.cz [online]. 2010 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <<http://www.is.muni.cz/do/rect/el/estud/pef/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>>.

⁴¹ MUNI.CZ. *Nezaměstnanost – základní pojmy*. In www.is.muni.cz [online]. 2010 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <<http://www.is.muni.cz/do/rect/el/estud/pef/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>>.

naopak omezeno pouze na zabezpečení požadavků vyplývajících z mezinárodních dohod⁴²).“

Vzhledem k tomu, že obecná míra nezaměstnanosti se používá k mezinárodnímu srovnání a podíl nezaměstnaných osob a registrovaná nezaměstnanost k národní specifikaci, bývá mezi oběma statistikami jistá míra diference.

⁴² MPSV.CZ. *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti*. In www.portal.mpsv.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky>.

4. Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji

Moravskoslezský kraj je geograficky velice rozmanitý region, který je ze západu obklopen masívem Hrubého Jeseníku s nejvyšší horou celé Moravy - horou Praděd (1 491 m n. m.). Střední část kraje je typická pro svůj hustě osídlený nížinatý terén Opavské nížiny, Ostravské pánve a Moravské brány. Jihovýchodně se rozprostírají další, velmi turisticky navštěvované Beskydy - u slovenské hranice s nejvyšším vrcholem Lysou horou (1 323 m n. m.) a Slezských Beskyd na hranici s Polskou republikou⁴³.

Moravskoslezský kraj se nachází na severovýchodě České republiky, sám osobně hraničí s Polskou republikou – konkrétně se Slezským a Opolským vojvodstvím. Na jihovýchodě je sousedem Moravskoslezského kraje Slovenská republika - Žilinský kraj. Z pohledu krajského uspořádání České republiky je Moravskoslezský kraj obklopen krajem Olomouckým krajem a na jihu se lehce dotýká kraje Zlínského. Těmito příhraničními styky dochází ke spolupráci ve výrobní oblasti, v ochraně životního prostředí, rozvoji dopravy, v kulturně-vzdělávací činnosti a především v oblasti turistického ruchu. Velmi prospěšná je zde práce čtyřech euroregionů: Beskydy, Praděd, Silesia a Těšínské Slezsko⁴⁴.

V Moravskoslezském kraji můžeme nalézt okresy Bruntál, Karviná, Frýdek-Místek, Opava, Ostrava-město, Nový Jičín. Kraje se dělí na 22 obcí s rozšířenou působností, kde celkem zahrnujeme 300 obcí, z toho je 42 měst. Z pohledu rozlohy zabírá kraj 5 427 km², což je 6,9 % území celé republiky. Nadpoloviční většinu území Moravskoslezského kraje zabírá zemědělská půda, přičemž na dalších 35 % se rozprostírají lesy (Jeseníky a Beskydy). V kraji můžeme také najít přírodní bohatství a velmi bohaté zásoby nerostných surovin – černé uhlí, zemní plyn, vápence, žuly či mramoru, břidlice apod.⁴⁵.

⁴³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. In www.czso.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje>.

⁴⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. In www.czso.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje>.

⁴⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. In www.czso.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje>.

Tabulka číslo 1 - Základní charakteristika Moravskoslezského kraje⁴⁶

Základní charakteristika kraje	
Rozloha	5 427 km ²
Počet obyvatel	1 223 112
Hustota obyvatel	226 obyvatel na km ²
Počet obyvatel v sídle kraje (Ostrava)	299 622

Český statistický úřad (2012, online): „*Moravskoslezský kraj je počtem přes 1 223 tis. obyvatel třetí nejlidnatější v ČR, se svými 300 obcemi však patří k regionům s nejmenším počtem sídel. Tomu odpovídá i hustota osídlení 226 obyvatel na km², přičemž též údaj pro celou ČR je 133 obyvatel na km². Průměrná rozloha katastru obce 18,1 km² je druhá největší v republice a je o necelých 50 % větší než katastr průměrné obce v ČR (12,6 km²). V obcích do 499 obyvatel bydlí jen necelé 2 % obyvatel, v obcích od 500 do 4 999 obyvatel přes 24 % obyvatel, v obcích od 5 000 do 19 999 obyvatel žije 14 % občanů kraje. Většina obyvatel kraje (téměř 60 %), což je v rámci ČR výjimečné, žije ve městech nad 20 tisíc obyvatel. V krajské metropoli Ostravě žije téměř 300 tis. obyvatel, tj. zhruba čtvrtina obyvatel kraje. Dalšími velkými městy s počtem obyvatel nad 50 tisíc jsou Havířov, Karviná, Frýdek-Místek a Opava⁴⁷.“*

MSK, zejména jeho centrální část v okolí měst Ostrava, Havířov, Karviná a Frýdek-Místek k, patří k nejhustěji osídleným oblastem České republiky. I přes klesající trend žije na 6,9 % rozlohy kraje 11,7 % obyvatel ČR. Počet obyvatel MSK se během roku 2012 opět snížil a k 31. prosinci 2012 zde žilo celkem 1 226 602 trvale bydlících obyvatel, což je o 4 011 (-0,3 %) méně než o rok dříve. Velice vážným celospolečenským problémem, který se neustále prohlubuje, je soustavný úbytek mladých lidí do 14 let věku. V roce 2010 se však tento pokles zastavil a k 31. 12. 2012 bylo evidováno 178 845 lidí do 14 let věku. I tak se od roku 2001 jejich počet v MSK snížil o 32 540, tj. o 15,4 %. Jejich podílové zastoupení na celé populaci v MSK od roku 2001 pokleslo z 16,8 % na 14,6 %.

⁴⁶ MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Charakteristika kraje*. In www.kr-moravskoslesky.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <http://podnikatel.kr-moravskoslesky.cz/charakteristika_kraje.html>.

⁴⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. In www.czso.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje>.

Klesající absolutní počet i podíl mladých lidí na celkovém stavu obyvatel se promítá do stoupajícího průměrného věku obyvatel MSK, který nyní činí 41,2 roku⁴⁸.

4.1 Vývoj nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji

Ostravsko-karvinská průmyslová a těžební pánev je jádrem celého průmyslu Moravskoslezského kraje od doby Rakouska-Uherska. Kraj byl vždy centrem hutního a těžebního průmyslu celé republiky, ovšem v současnosti dochází k rapidnímu poklesu produkce černého uhlí. Ovšem i přes nynější útlum těžkého průmyslu a dobývání nerostných surovin pracuje podle Výběrového šetření pracovních sil v průmyslových odvětvích více než třetina z celkového počtu 543,0 tis. osob zaměstnaných v národním hospodářství, dalších 12,6 % v obchodu a opravách zboží⁴⁹.

Od roku 1990 probíhala v kraji rozsáhlá restrukturalizace hospodářské základny, která bouřlivě měnila jeho tvář a několik let byla provázána uvolňováním desetitisíců zaměstnanců. Moravskoslezský kraj (dále jen MSK) patří v rámci celé republiky ke strukturálně nejpostiženějším oblastem, pro něž je charakteristický razantní útlum těžkého průmyslu a až do roku 2004 téměř neustále se zvyšující nezaměstnanost. Intenzita jejího nárůstu a tempo poklesu personálních stavů u moravskoslezských zaměstnavatelů byly zatím nejvýraznější v letech 1997 až 1999, kdy za třicet šest měsíců stoupl počet evidovaných uchazečů o zaměstnání o 57 013 (+155,5 %) a celková zaměstnanost u moravskoslezských firem poklesla o 80 130 (-15,4 %) osob⁵⁰.

V roce 2004 se ale situace na trhu práce v MSK začala pomalu obracet k lepšímu, a to přestože zde stále ještě vliv restrukturalizace dozníval. Od února 2004, kdy byl stav evidovaných uchazečů o zaměstnání (110 792) nejvyšší v celé historii úřadů práce, se jejich počet do konce roku 2008 snížil až o 53 337 (-48,1 %) osob. Tento pozitivní vývoj byl ale vlivem dopadu celosvětové krize zastaven a od října 2008, kdy bylo dosaženo v

⁴⁸ ÚŘAD PRÁCE ČR. *Zpráva o situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji, o realizaci APZ v roce 2013 a strategie APZ pro rok 2014*. In www.portal.mpsv.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/2013.pdf>>.

⁴⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. In www.czso.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje>.

⁵⁰ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji, o realizaci APZ v roce 2013 a strategie APZ pro rok 2014*. Ostrava: Úřad práce v Ostravě, 2013, s. 3.

posledních letech nejnižší hodnoty (52 991 UoZ), se začala evidovaná nezaměstnanost s určitými výkyvy opět zvyšovat. V prosinci 2013 tak činil počet evidovaných uchazečů o zaměstnání v Moravskoslezském kraji 89 976, tj. celkem o 36 985 (+69,8 %) osob více než v době dopadu světových hospodářských problémů na české hospodářství⁵¹.

Z hospodářského hlediska patří Moravskoslezský kraj ke stěžejním průmyslovým lokalitám České republiky, což je dáno dlouhodobou tradicí firem působících v tomto sektoru ekonomiky. Dle webu Moravskoslezského kraje (2013, online): „*v posledních deseti letech došlo a stále dochází k poměrně výrazné proměně odvětvové struktury (podrobné statistiky kraje lze nalézt na Observatoři konkurenceschopnosti a trhu práce). S příchodem významných investorů z oblasti automobilového průmyslu došlo ke značnému impulsu v oblasti zpracovatelského průmyslu, v posledních pěti letech rostou aktivity, jejichž konkurenceschopnost čerpá z jiných než nerostných nebo nízkonákladových zdrojů. Rostou výdaje na výzkumné a vývojové aktivity nejen ze strany veřejného, ale i privátního sektoru. Důsledkem je pak rozvoj specializovaných produktů, služeb či technologií s vysokou přidanou hodnotou z oblasti strojírenství, IT a elektro, energetiky apod., které jsou exportovatelné po celém světě a které zvyšují konkurenceschopnost kraje v globálním měřítku. K dalšímu posílení konkurenceschopnosti rovněž přispívají výzkumná univerzitní centra a spolupráce univerzit s lokálními firmami*“⁵².

⁵¹ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji, o realizaci APZ v roce 2013 a strategie APZ pro rok 2014*. Ostrava: Úřad práce v Ostravě, 2013, s. 3.

⁵² MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Charakteristika kraje*. In. www.kr-moravskoslesky.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: http://podnikatel.kr-moravskoslesky.cz/charakteristika_kraje.html.

5. Politika zaměstnanosti

1. 10. 2004 nabyl účinnosti zákon č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Tento zákon definuje postup k dosažení cílů v oblasti postupu státu z pohledu politiky, která směřuje k dosažení a nastolení rovnováhy mezi poptávkou a po pracovních silách, o produktivní využití zdrojů pracovních sil, o zabezpečení práva občana na práci. Státní správu v oblasti státní politiky zaměstnanosti v České republice vykonávají Ministerstvo práce a sociálních věcí a úřady práce⁵³.

Státní politika zaměstnanosti usiluje o několik důležitých cílů, přičemž za primární je nutno uvést následující snahu:

- dosažení souladu mezi poptávkou a nabídkou po pracovních pozicích,
- realistické a hodnotné využití zdrojů pracovních sil,
- právo občanů na práci⁵⁴.

Vykonávání státní správy v oblasti státní politiky zaměstnanosti v České republice definuje server BUSINESSINFO.CZ (2013, online) tak, že tuto: „vykonávají Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a úřady práce (ÚP). ÚP jsou územním orgánem státní správy s právní subjektivitou, jejichž nadřízeným orgánem je MPSV - Správa služeb zaměstnanosti (SSZ MPSV). Úřady práce mají vymezeny níže uvedené:

- sledují a hodnotí stav na trhu práce, zpracovávají koncepci vývoje zaměstnanosti ve svém územním obvodu, přijímají opatření k ovlivnění nabídky a poptávky;
- informují občany o možnostech získání zaměstnání, odborné přípravy a rekvalifikace, informují zaměstnavatele o volných zdrojích pracovních sil;
- zprostředkovávají vhodné zaměstnání uchazečům a zájemcům o zaměstnání;
- poskytují občanům poradenské služby spojené s hledáním zaměstnání, volbou povolání, odbornou výchovou a rekvalifikací;

⁵³ BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

⁵⁴ BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

- *vedou evidenci uchazečů, příp. zájemců o zaměstnání, evidenci volných pracovních míst, evidenci pracovních povolení vydaných cizincům nebo osobám bez státní příslušnosti;*
- *rozhodují o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání, o přiznání, odejmutí, zastavení nebo vrácení hmotného zabezpečení;*
- *organizují, zabezpečují a usměrňují rekvalifikaci uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání;*
- *hmotně podporují vytváření nových pracovních míst, podporují vytváření a provoz chráněných pracovních míst a chráněných pracovních dílen pro občany se zdravotním postižením;*
- *vydávají a odnímají povolení k zaměstnávání osobám, které nejsou státními občany České republiky a občany Evropské unie ani jeho rodinnými příslušníky;*
- *spolupracují s institucemi ovlivňujícími trh práce se zaměstnavateli při přijetí uchazečů do zaměstnání, při umísťování uvolněných zaměstnanců v důsledku strukturálních změn, organizačních a racionalizačních opatřeních, s orgány sociálního zabezpečení, státní zdravotní správy a ostatními orgány státní správy;*
- *kontrolují dodržování závazných právních předpisů včetně mzdových předpisů, ukládají pokuty při zjištění jejich porušení,*
- *vyřizují stížnosti občanů;*
- *hospodaří s finančními prostředky určenými na zabezpečení státní politiky zaměstnanosti a provoz úřadů práce⁵⁵.*

Co se týče opatření politiky zaměstnanosti, tak tato se orientuje na níže uvedené aktivity:

a) Na rozvoj infrastruktury trhu práce

Toto je činěno díky specializovaných institucí, jakými jsou úřady či zprostředkovatelny zaměstnání, čímž dochází ke zlepšení informovanosti o nabídkách práce, jejich náročnosti či struktuře. Velmi důležitým se tak stává i databáze o uchazečích o zaměstnání, jejich kvalifikaci či požadavcích.

⁵⁵ BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

b) Zabezpečuje vznik nových pracovních pozic

Zde můžeme hovořit například o poskytnutí finanční podpory na nová pracovní místa pro zaměstnavatele, podporu veřejně prospěšných prací apod.

c) Zaměřuje se na zvýšení adaptability pracovní síly

V tomto případě můžeme hovořit také o podpoře rekvalifikačních kurzů.

d) Podílí se na zabezpečení životních podmínek těch, kteří se stali dočasně nezaměstnanými formou dávek a podpor v nezaměstnanosti⁵⁶.

5.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Základními nástroji aktivní politiky lze definovat následovně:

- a) **Rekvalifikace⁵⁷**. Rekvalifikací rozumějme získání nového vzdělání či rozšíření kvalifikace stávající. Pro to, kterou rekvalifikaci zvolit, je rozhodující stávající kvalifikace, schopnosti a zkušenosti zájemce, zdravotní stav. Za rekvalifikaci nelze považovat studium střední či vysoké školy. K rekvalifikaci dochází na základě dohody uchazeče s úřadem práce. Úřad práce hradí za uchazeče danou rekvalifikaci, přičemž mu může poskytnout úhradu prokazatelných nákladů, jakými jsou jízdné, stravné, pojištění apod. Úřad práce zajišťuje rekvalifikaci, přičemž se řídí místem bydliště uchazeče (§ 109 zákona o zaměstnanosti, vyhláška MPSV č. 519/2004 Sb.)⁵⁸.
- b) **Investiční pobídky⁵⁹**. Této skutečnosti plně využívá i Moravskoslezský kraj, přičemž jako velmi významnou investiční pobídku si dovoluje autorka bakalářské práce vzpomenout firmu Hyundai.

Dle serveru www.businessinfo.cz (online, 2013) lze konstatovat, že: „jako investiční pobídky můžeme považovat hmotnou podporu tvorby nových pracovních

⁵⁶ KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1, s. 297.

⁵⁷ MPSV.CZ. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In.

www.portal.mpsv.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z:

<<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>>.

⁵⁸ BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10.

2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

⁵⁹ MPSV.CZ. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In.

www.portal.mpsv.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z:

<<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>>.

míst a rekvalifikace zaměstnanců u investičních pobídek poskytovaných na základě zák. č. 72/200 Sb., o investičních pobídkách a změně některých zákonů v platném znění. Dále můžeme za investiční pobídku označovat dotaci na rekvalifikace zaměstnanců podle „Rámcového programu pro podporu vzniku a rozšíření technologických center a center strategických služeb“. V neposlední řadě lze za investiční pobídku považovat hmotnou podporu tvorby nových pracovních míst a rekvalifikace zaměstnanců podle Programu pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností“⁶⁰.

- c) **Veřejně prospěšné práce**⁶¹. Této velmi důležité skutečnosti velmi často využívají obecní či městské úřady Moravskoslezského kraje, přičemž jako veřejně prospěšné práce jsou považovány pracovní příležitosti omezené časem, které jsou vytvořeny především pro dlouhodobě nezaměstnané a obtížně umístitelné uchazeče o práci, kteří jsou evidováni na úřadech práce. Výhodou jistě je, že finanční příspěvek, který slouží na úhradu mzdových nákladů pro takto vytvořené místo, lze zaměstnavateli poskytnout až do výše opravdových a uznatelných nákladů na mzdu (včetně sociálního a zdravotního pojištění)⁶².
- d) **Společensky účelná pracovní místa**⁶³. Tento prvek aktivní politiky zaměstnanosti je deklarován paragrafem 113 zákona o zaměstnanosti, přičemž hlavním cílem je poskytnout příspěvek na zvýšení počtu pracovních pozic pro uchazeče o práci, u kterých není možno zajistit práci jiným způsobem. Hlavním předpokladem, aby bylo takovéto místo vytvořeno, je nízký stav nabídky volných pracovních míst z hlediska profesního nebo územního. Takto vytvořené místo může zaměstnavatel zřídit pouze prostřednictvím písemné dohody s úřadem práce na dobu, která je v této dohodě striktně sjednána.⁶⁴

⁶⁰ BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

⁶¹ MPSV.CZ. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In www.portal.mpsv.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>>.

⁶² BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

⁶³ MPSV.CZ. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In www.portal.mpsv.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>>.

⁶⁴ BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

- e) **Příspěvek na zapracování**⁶⁵. Tento typ příspěvku lze ze strany úřadu práce poskytnout zaměstnavateli na základě dohody, a to v případě, pokud zaměstnavatel přijme do zaměstnání uchazeče, jemuž je při zprostředkování práce věnována zvýšená péče (dle § 33 zákona o zaměstnanosti). Maximální doba poskytnutí daného finančního příspěvku je 3 měsíce⁶⁶.
- f) **Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program**⁶⁷. Takovýto příspěvek je určen přímo zaměstnavateli, který přechází na nový výrobní program, čímž se rozumí taková změna poskytování služeb či výroby, kdy dochází k zásadním technologickým změnám či změně předmětu podnikání. Tento příspěvek je možno poskytnout na částečnou úhradu mzdy, přičemž doba poskytnutí je maximálně stanovena po dobu 6 měsíců⁶⁸.

Příspěvky v rámci aktivní politiky zaměstnanosti se poskytují v některých případech na zahájení podnikání či na vytváření nových pracovních míst. K dalším příspěvkům může autorka zmínit i tzv. překlenovací příspěvek. Ministerstvo práce a sociálních věcí (2012, online) specifikuje, že: „*uchazeč o zaměstnání nastoupí na dané pracovní místo až po uzavření výše zmíněné dohody, přičemž pro uzavření dohody je podstatné, že žadatel nemá v evidenci daní zachyceny daňové nedoplatky, nemá nedoplatek na pojistném či penále na veřejné zdravotní pojištění, na pojistném a na penále na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, s výjimkou případů, kdy bylo povoleno splácení ve splátkách a není v prodlení se splácením splátek nebo povoleno posečkání daně. Zaměstnavatel má možnost potvrzení o bezdlužnosti doložit sám nebo může ÚP pověřit, aby si na základě ustanovení § 147b zákona o zaměstnanosti vyžádal potvrzení o bezdlužnosti od příslušných institucí sám*“⁶⁹.

⁶⁵ MPSV.CZ. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In. www.portal.mpsv.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>>.

⁶⁶ BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

⁶⁷ MPSV.CZ. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In. www.portal.mpsv.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>>.

⁶⁸ BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.

⁶⁹ MPSV.CZ. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In. www.portal.mpsv.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>>.

5.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti definuje Halásková (2008, s. 9) jako „*vyplácení podpor v nezaměstnanosti a případně ještě využití možnosti dřívějšího odchodu do důchodu*“⁷⁰.

Pasivní politiku zaměstnanosti můžeme chápat jako hmotné zabezpečení uchazečů o práci, stejně jako zprostředkování zaměstnání těmto uchazečům. Stávající legislativa již s tímto názvem – termínem – nepočítá, ovšem v jiném typu zákonných norem (vyhlášky ministerstva financí) tento termín používají.⁷¹

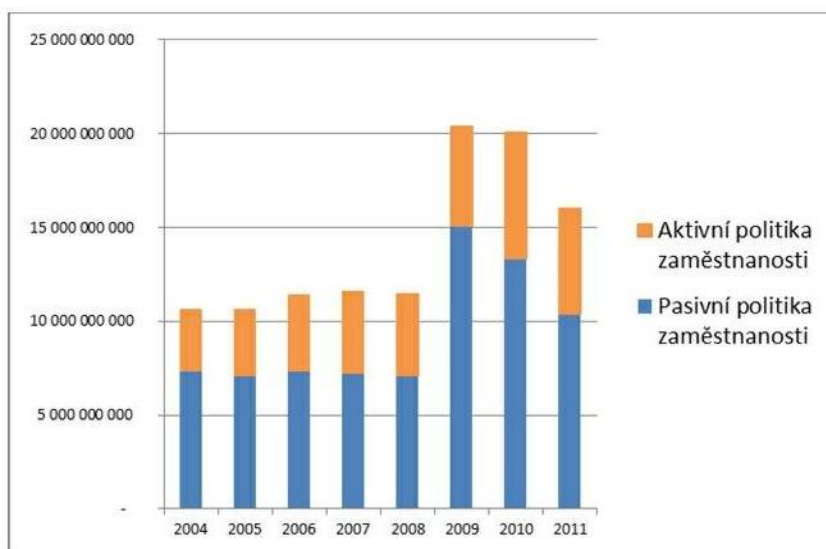
I. M. Aghová (2011, online) predikuje pasivní politiku zaměstnanosti tím, že: „*pasivními zásahy se stát snaží řešit již nastalou situaci, kdy se osoba ocitne v pozici nezaměstnaného a hrozí tak zhoršení kvality jejího života, zhoršení ekonomické situace a další negativní sociální jevy s tímto spojené. Těmi jsou především sociální izolace, zkušenost deprivace, životní úroveň a dopad na zdraví. Pasivní politika zaměstnanosti má podobu podpory v nezaměstnanosti, kdy stát nahrazuje původní příjem osoby a to až do výše 65 % (první dva měsíce nezaměstnanosti) průměrného měsíčního čistého výdělků nebo vyměřovacího základu. Po uplynutí 4 měsíců po zbývající podpůrní dobu už má uchazeč nárok jen na 45%. Podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci upravuje podmínky pro získání podpory a výši a délku trvání této podpory pro jednotlivé věkové kategorie. Vyplácení podpor v nezaměstnanosti je vázáno na evidenci uchazečů o zaměstnání u úřadu práce. Nárok na státní podporu má podle Zákona o zaměstnanosti § 40 i osoba, která je na rekvalifikaci zabezpečená úřadem práce. Specifikaci vážných důvodů uvádí § 5 písm. c) zákona o zaměstnanosti nebo podle § 56 Zákoníku práce*“⁷².

⁷⁰ HALÁSKOVÁ, R. *Politika zaměstnanosti*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7368-522-5, s. 9.

⁷¹ MINISTERSTVO VNITRA. *Správa na úseku zaměstnanosti*. In www.mvcr.cz [online]. 2008 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/sprava-na-useku-zamestnanosti.aspx>>.

⁷² AGHOVÁ, I., M. *Zaměstnanost: Politika zaměstnanosti, vývoj a jak nyní*. In www.blog.idnes.cz [online]. 2011 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<http://irenamauranovotna.blog.idnes.cz/c/233417/Zamestnanost-Politika-zamestnanosti-vyvoj-a-jak-nyni.html>>.

Graf číslo 1 - Vývoj celkových výdajů na politiku zaměstnanosti v letech 2004 až 2011⁷³

⁷³ BUDOVANISTATU.CZ. *Politika zaměstnanosti České republiky v letech 2004 až 2011*. In www.budovanistatu.cz [online]. 2011 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: < <http://budovanistatu.cz/Politika-zamestnanosti-Ceske-republiky-v-letech-2004-az-2011>>.

Praktická část

6. Výzkum

6.1 Vymezení výzkumného problému a cíle

Hlavním cílem praktické části práce je určení základních příčin dlouhodobě nadprůměrné nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji, kde především kvůli konci sezónních prací vždy ke konci roku nezaměstnanost stoupá (např. v prosinci 2013 stoupla nezaměstnanost v Česku o půl procenta, v Moravskoslezském kraji se přiblížila k jedenácti procentům)⁷⁴.

Moravskoslezský kraj je tradičním průmyslovým regionem České republiky. Vzhledem k tomu, že má tento kraj za sebou restrukturalizaci ekonomiky a hluboké společenské proměny, došlo i zde k masivnímu snižování počtu zaměstnanců v tradičních průmyslových odvětvích, což mělo za následek vysokou míru nezaměstnanosti, která dle statistik ČSÚ v posledních 15 letech překračovala národní průměr o 3–7 %. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných, který je v Moravskoslezském kraji výrazně vyšší než celorepublikový průměr, je velkým problémem tohoto kraje⁷⁵.

Praktická část si klade za cíl analyzovat následující cíle:

1. Zjistit přímou souvislost mezi délkou nezaměstnanosti a dosaženým vzděláním respondenta.
2. Zjistit souvislost mezi věkem dotazovaných a délkou nezaměstnanosti respondentů.
3. Zjistit názor dotazovaných na jejich subjektivní důvody vzniku nezaměstnanosti.
4. Identifikovat, zda by nezaměstnaní přijal práci mimo svůj vystudovaný obor a zda by byli ochotni kvůli zaměstnání pracovat mimo své bydliště.

⁷⁴ ČESKÁ TELEVIZE. *Nezaměstnanost výrazně stoupla. V kraji přesáhla 10 procent.* In www.ceskatelevize.cz [online]. 2014 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-ostava/zpravy/257596-nezamestnanost-vyrazne-stoupla-v-kraji-presahla-10-procent/>.

⁷⁵ MSPAKT.CZ. *Společný akční plán: Zaměstnaný a vzdělaný Moravskoslezský kraj.* In www.mspakt.cz [online]. 2012 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.mspakt.cz/spolecny-akcni-plan/>.

5. Zjistit, zda dotazovaní v nedávné době některou nabídku zaměstnání odmítli.
6. Vědět, zda jsou respondenti příjemci sociálních dávek a jaký mají názor na jejich výši.
7. Identifikovat názor dotazovaných na rekvalifikační kurzy a jejich využití samotnými účastníky výzkumu.

6.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumné šetření bylo realizováno v kanceláři Úřadu práce ve Vrbně pod Pradědem. Vrbno pod Pradědem je původní město, které bylo pravděpodobně založeno již ve 13. století. Vrbno mělo značně rozvinutý průmysl, neboť zde byla huť a továrna na kovové zboží, vyráběly se zbraně - pušky, pistole, koule do mušket apod. Vrbno mělo i přádelnu lnu, proslulou sklárnu, dřevoprůmysl, továrnu na dráty, nýty, řetězy a výrobu kovové galanterie. Dnes je město de facto bez prosperující továrny a nezaměstnanost roste. Občané se stěhují za prací.

V dotazníkovém šetření budou uvedeni respondenti, kteří spadají pod gesci Úřadu práce ve Vrbně pod Pradědem. Bude se jednat o 42 účastníků ve věkovém rozlišení lze specifikovat od 16 do 59 let.

6.3 Charakteristika metod sběru dat

Pro sběr dat bude využito **metody dotazníku**, který bude dotazníkem kombinovaným, přičemž tento bude obsahovat uzavřené i otevřené otázky. Sběr dotazníků bude naprosto anonymní, jednotkové úkoly budou uzpůsobeny. Další metodou bude **metoda rozhovoru**, která bude svým způsobem první metodu doplňovat. Rozhovory budou individuální, autorka bakalářské práce zaznamená odpovědi dotazovaných do předem přichystaného dotazníku.

Rozhovor je ve své podstatě nejdůležitější a jednou z nejčastěji používaných metod k získávání informací, která je na rozdíl od některých jiných metod značně časově náročná, zejména individuální (dvousměrová) forma rozhovoru⁷⁶.

6.4 Organizační zajištění šetření

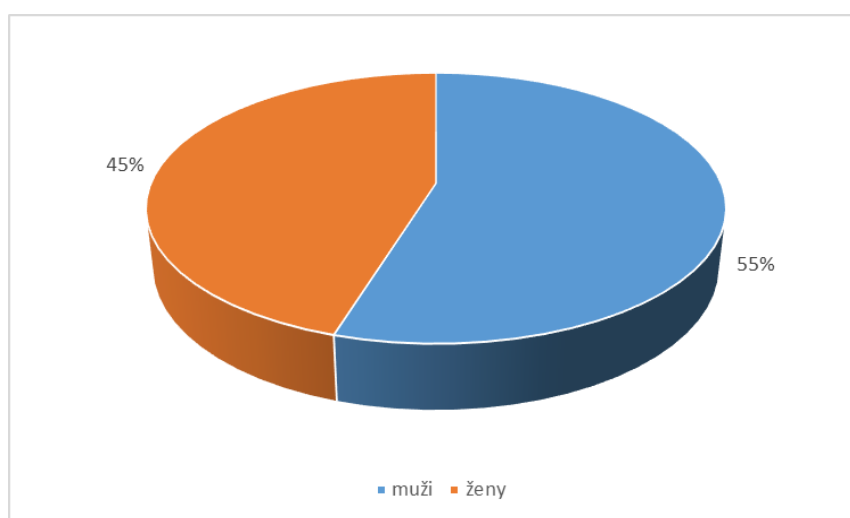
Pro sběr dat je využito dotazníkového šetření realizovaného na Úřadě práce ve Vrbně pod Pradědem. Pro sběr dat byl vysloven souhlas vedení Úřadu práce, přičemž k realizaci samotného výzkumu došlo v měsících říjen a listopad roku 2014.

⁷⁶ KOHOUTEK, R. *Rozhovor, jeho druhy a požadavky na tazatele*. In www.rudolfkohoutek.blog.cz [online], 2010 [cit. 16. 11. 2014]. Dostupné na: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/1002/rozhovor-jeho-druhy-a-pozadavky-na-tazatele>>.

7. Výsledky šetření

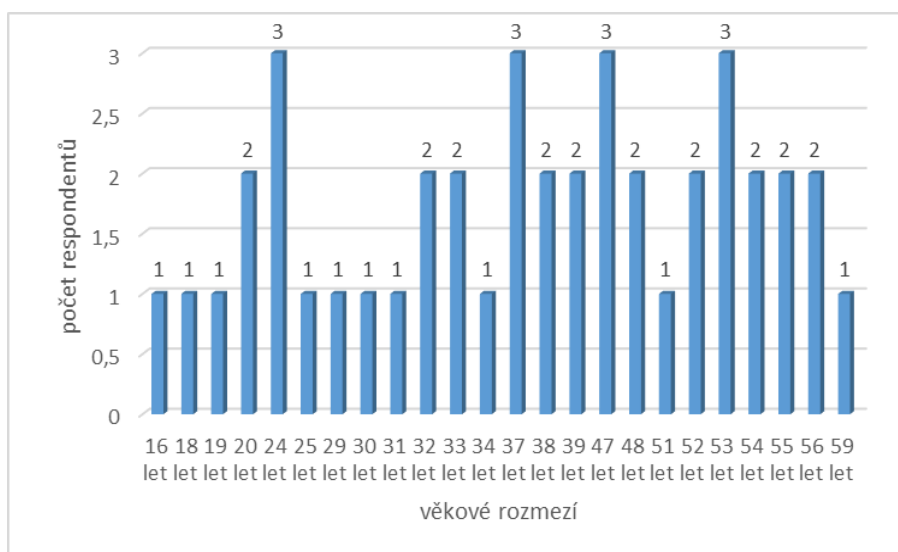
Prvním grafem výzkumu (graf č. 2) lze vypočítat věkové rozvrstvení účastníků výzkumného šetření, přičemž počet mužů byl 23 (55 %) a žen 19 (43 %). Je nutností zdůraznit, že vzhledem k tomu, že se výzkum realizoval v podzimních měsících s výhledem nadcházející zimy, bylo viditelné větší zastoupení mužů. V letních měsících je oproti tomu na úřadech práce větší zastoupení žen, protože muži nalézají větší uplatnění při sezónních pracích.

Graf číslo 2 - Počet mužů a žen ve výzkumu

Zdroj: dotazníkové šetření

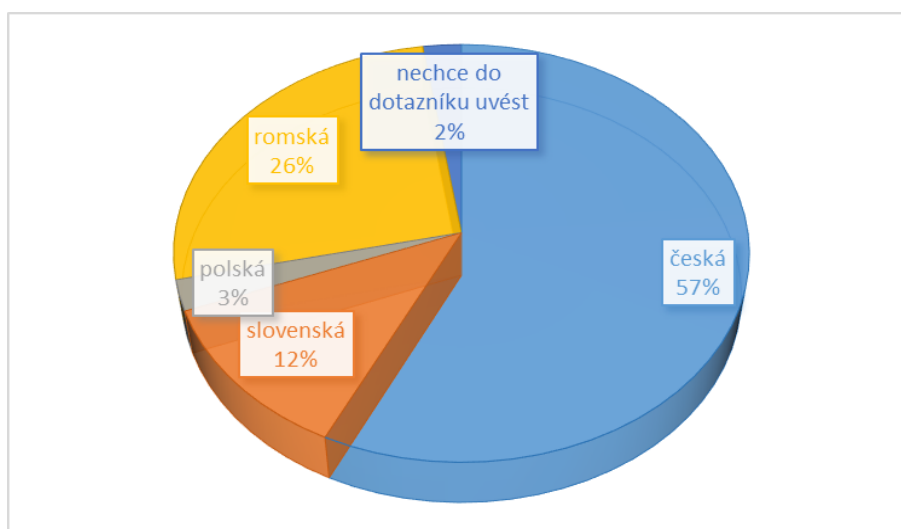
Graf číslo 3 - Věkové rozmezí respondentů

Zdroj: dotazníkové šetření

Grafem č. 3 lze vyspecifikovat, že nad věkem 32 let a výše je křivka více konstantní. Lze vysledovat, že respondenti mají věkové zastoupení od 16 do 59 let. První zvýšení křivky lze vidět u věku 24 let, kdy se jednalo o tři vysokoškoláky, kteří nemohou najít místo z důvodu nedostatečné praxe.

Graf číslo 4 - Národnost respondentů

Zdroj: dotazníkové šetření

V souvislosti s národností problematikou je nutno zdůraznit, že 57 % respondentů výzkumného šetření se hlásí k české národnosti. 26 % dotazovaných označilo svou národnost za romskou, 12 % respondentů se považuje za Slováky. 3 % obdržela polská národnost, 2 % svou národnost do dotazníku nevedla. Nutno ovšem připomenout, že v 57 % dotazovaných, kteří uvedli českou národnost, je rovněž řada romských občanů, kteří mají ve svém rodném listu národnost českou a o romskou si nezažádali. Obdobně je tomu i u občanů slovenské národnosti.

Za velmi důležité zjištění lze považovat to, které je shrnuto v níže uvedené tabulce č. 2, kde se autorka bakalářské práce zabývala spojením délky nezaměstnanosti a typu dokončeného vzdělávání respondenta.

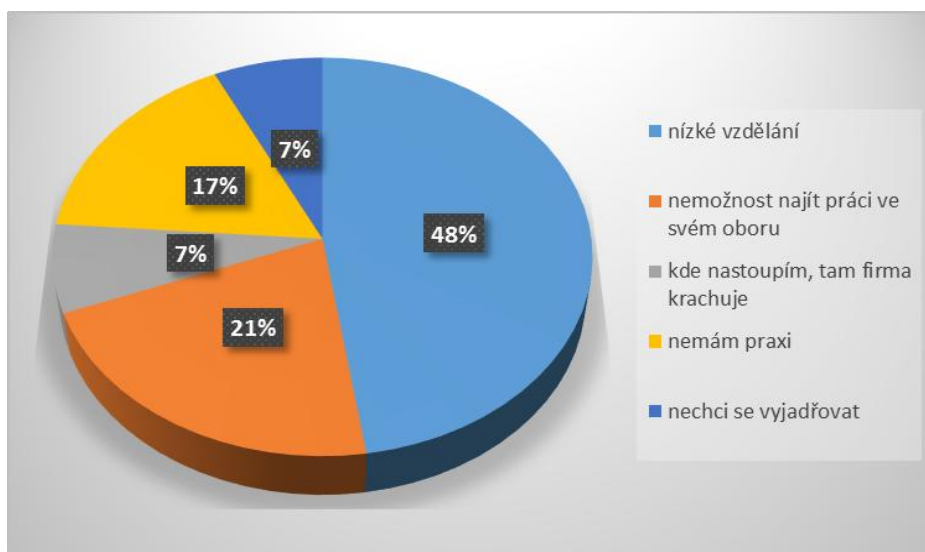
Tabulka číslo 2 - Typy dostudovaných škol ze strany respondentů a délka nezaměstnanosti

TYP ŠKOLY	Délka nezaměstnanosti				Celkem respondentů	Suma	%	
	0 - 6 m.	6 - 12 m.	12 - 24 m.	více než 24 m.				
základní	3	1	3	5	12	12	28,57	
Vyučen/a bez maturity	0	2	2	4	8	8	19,05	
Vyučen/a s maturitou	1	2	3	0	6	6	14,29	
střední škola s maturitou či gymnázium	všeobecné humanitní zaměření	2	3	2	0	7	9	21,43
	technické zaměření	2	0	0	0	2		
vyšší odborná škola	všeobecné humanitní zaměření	2	1	0	0	3	4	9,52
	technické zaměření	1	0	0	0	1		
vysoká škola	všeobecné humanitní zaměření	3	0	0	0	3	3	7,14
	technické zaměření	0	0	0	0	0		

Zdroj: dotazníkové šetření

Přestože jsou výsledky v tabulce č. 2 očekávatelné, protože je známo, že čím lepší vzdělání – tím lepší možnost nalézt kvalitnější a lépe honorovanou práci, je v tabulce znatelné, že 28, 57 % respondentů má pouze základní vzdělání. Nepotvrdila se tedy myšlenka, že lidé se základním vzděláním budou tvořit nadpoloviční většinu všech dotazovaných respondentů, ale je viditelné, že je u těchto nevyšší délka nezaměstnanosti. Druhými v pořadí s 21, 42 % jsou lidé se střední školou s maturitou či gymnáziem. Tato skutečnost se jeví jako zcela pochopitelná, protože gymnázium bylo vždy považováno jako vstupní brána studium na vysoké škole, proto většinou gymnazisté mají s hledáním práce největší obtíže. V Moravskoslezském kraji, kde je značná potřeba technických a zemědělských oborů, je zapotřebí více technických oborů, proto se respondenti s výučním listem či maturitou objevili až za gymnazisty. Nutno ovšem podotknout, že délka nezaměstnanosti je u respondentů s výučním listem druhá nejdélší, což je rovněž způsobeno regionálními dispozicemi. Z pohledu vysokoškoláků je zapotřebí podotknout, že zde je nezaměstnanost nižší, ovšem lépe své zaměstnání hledají lidé s oborem technického typu.

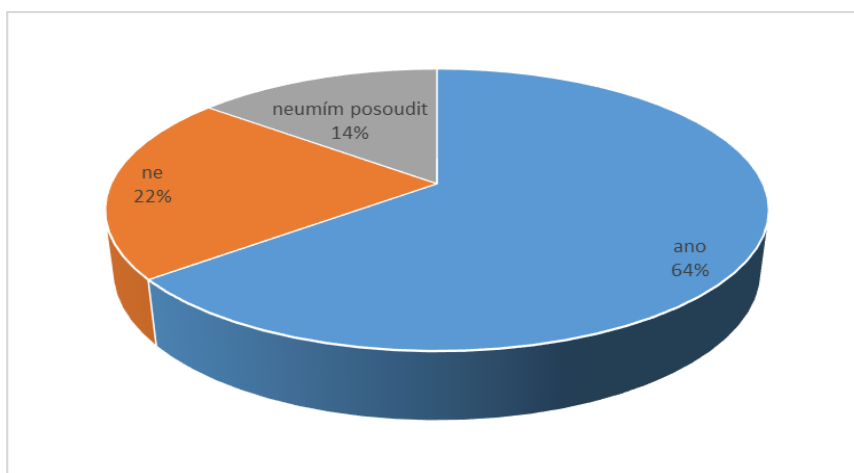
Graf číslo 5 - Subjektivní důvody nemožnosti nalézt práci

Zdroj: dotazníkové šetření

U grafu č. 5 lze vypočítat subjektivní pocity dotazovaných, přičemž je viditelné, že si 48 % dotazovaných uvědomuje svůj primární a hlavní problém, kterým je nízká vzdělanostní úroveň. 9 respondentů (21 %) trvá na zaměstnání ve svém oboru, přičemž tvrdošijně odmítá možnost nabízené rekvalifikace a možnosti získat práci v jiné sféře. 7 % dotazovaných (3) použilo tvrzení o okamžitém krachu či jiných problémech firem, do kterých vždy nastoupili. Vysoké procento (17 %) poukazuje na zkušenost, že je jim vyčítána nízká praxe a zkušenosti, přičemž nejvíce mají s tímto problémem zkušenosti vysokoškoláci.

Graf číslo 6 - Přijal/a byste práci mimo svůj obor?

Zdroj: dotazníkové šetření

Grafem č. 6 lze zjistit, že cca 22 % respondentů by nepřijalo práci mimo svůj vlastní obor, což koresponduje s předchozí, grafem č. 6. Naopak 64 % dotazovaných chce se svým dalším uplatněním provést změnu.

Tabulka číslo 3 - Přijal/a byste práci mimo své bydliště? Do jaké vzdálenosti?

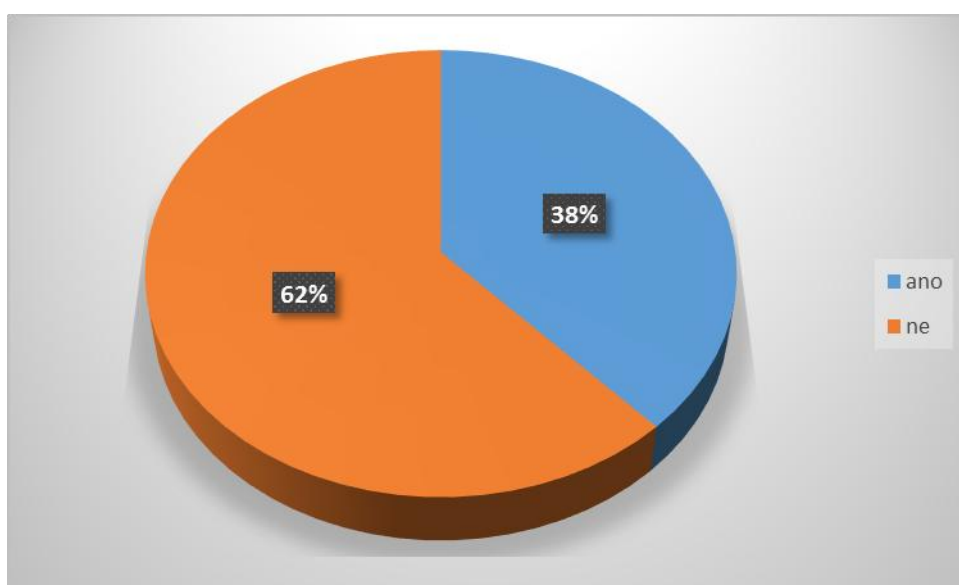
Přijal/a byste práci mimo své bydliště, kupříkladu mimo okres či kraj?					Celkem	%
Odpověď	do 20 km	do 50 km	do 100 km	nad 100 km		
ano	23	7	2	1	33	78,57
ne	9	x	x	x	9	21,43

Zdroj: dotazníkové šetření

Tabulkou č. 3 lze vysledovat, že ze 42 dotazovaných by cca 79 % z nich přijalo zaměstnání mimo místo svého trvalého bydliště. Z tohoto počtu by 23 z nich (69, 7 %) volilo vzdálenost do 20 kilometrů, 7 respondentů (21, 21 %) by přijalo zaměstnání ve vzdálenosti do 50 kilometrů a 6, 06 % (2 dotazovaní) do 100 kilometrů od svého bydliště. Pouze jeden respondent (3, 03 %) by přijal práci ve vzdálenosti nad 100 kilometrů od svého současného trvalého pobytu.

Další skutečností, kterou se výzkum práce zabýval, byla jasná identifikace, zda dotazovaní někdy odmítli práci.

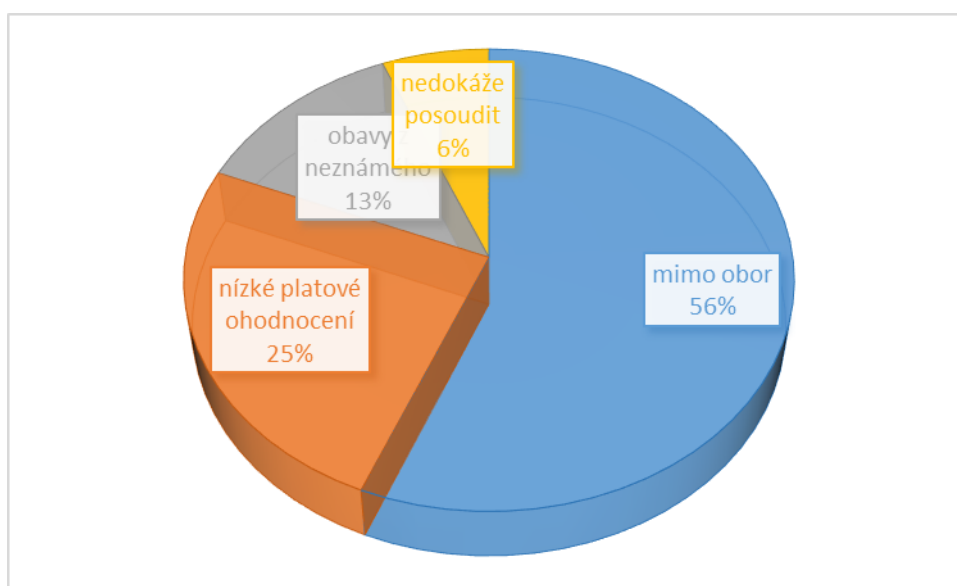
Graf číslo 7 - Odmítl/a jste v průběhu své nezaměstnanosti práci?

Zdroj: dotazníkové šetření

Graf č. 7 popisuje skutečnost, zda dotazovaní někdy odmítli nabízenou práci ze strany úřadu práce. 62 % respondentů tvrdilo, že práci neodmítlo, protože žádnou odpovídající také ani nedostalo, přičemž v případě, že dotazovaní práci přijali, jednalo se výhradně o sezónní zaměstnání, proto se tato skutečnost projevila velmi flukтуаčně. 38 % respondentů práci odmítlo hned z několika důvodů, které verifikuje graf č. 8, v němž je patrné, že z 56 % bylo hlavním důvodem práce mimo obor.

Graf číslo 8 - Důvody odmítnutí nabízené práce

Zdroj: dotazníkové šetření

Výzkum se dále zaměřoval na využití sociálních dávek u dotazovaných. Je nutností zmínit, že v duchu tohoto výzkumu lze za sociální dávky považovat, ty, které verifikuje zákon č. 117/1995 Sb. ve znění pozdějších předpisů: „*státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích. Státní sociální podpora se ve stanovených případech poskytuje v závislosti na výši příjmu. Náklady na státní sociální podporu hradí stát.*“⁷⁷

Dávky státní sociální podpory můžeme rozdělit:

„a) dávky poskytované v závislosti na výši příjmu

1. přídavek na dítě,

⁷⁷ VYPLATA.CZ. Státní sociální podpora. In www.vyplata.cz [online]. 2014 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <http://www.vyplata.cz/zakony/z117-1995sb_1-2.php>.

2. příspěvek na bydlení,

3. porodné,

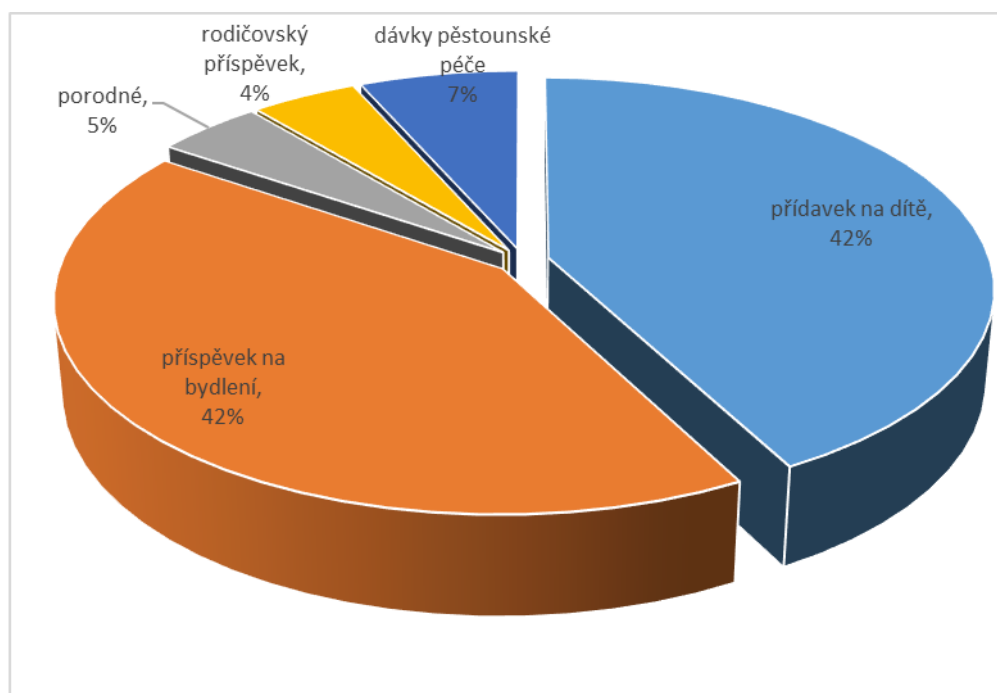
b) ostatní dávky

1. rodičovský příspěvek,

2. pohřebné^{78c}.

Autorku bakalářské práce zajímala, které typy sociálních dávek, které jsou uvedeny výše, respondenti pobírají, přičemž podpora v nezaměstnanosti není v grafu z pochopitelných důvodů zahrnuta, neboť ji pobírali všichni z respondentů.

Graf číslo 9 - Druhy sociálních dávek

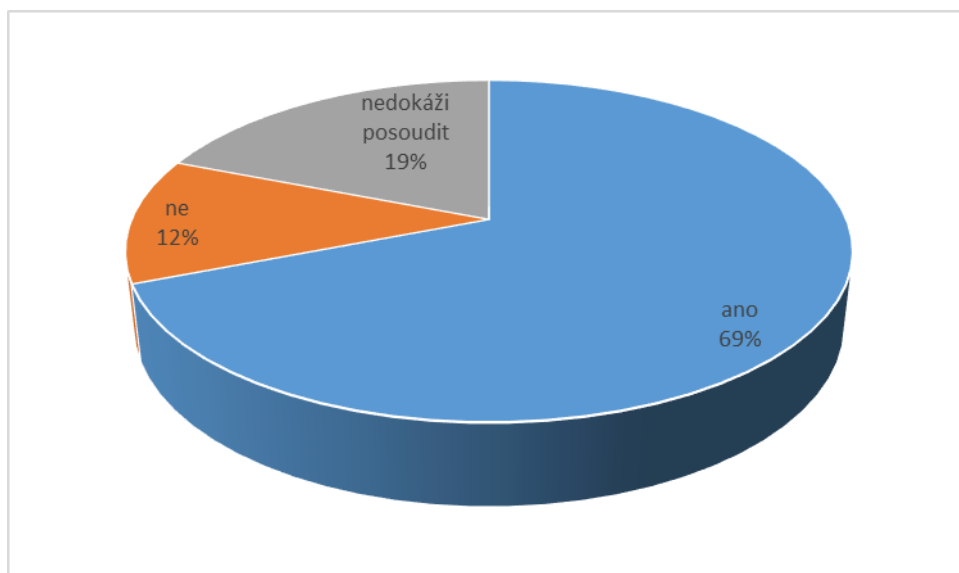
Zdroj: dotazníkové šetření

Grafem č. 10 lze vysledovat, zda si dotazovaní myslí, že je při současné výši sociálních dávek a podpory v nezaměstnanosti výhodné pracovat. Dnešní sdělovací prostředky předkládají, že řada nezaměstnaných je bez práce zcela záměrně, protože výše podpory v nezaměstnanosti společně s výší sociálních dávek je natolik výhodná, že se pracovat již nevyplatí. Autorka bakalářské práce dodává, že je více než možné, že někteří

⁷⁸ VYPLATA.CZ. *Státní sociální podpora*. In www.vyplata.cz [online]. 2014 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: < http://www.vyplata.cz/zakony/z117-1995sb_1-2.php>.

z dotazovaných mohou takto smýšlet, přičemž se onu skutečnost do dotazníku styděla uvést, neboť 69 % respondentů (29) uvedlo, že se pracovat vyplatí.

Graf číslo 10 - Je podle vašeho názoru vhodné pracovat při současné výši podpory v nezaměstnanosti a sociálních dávek?

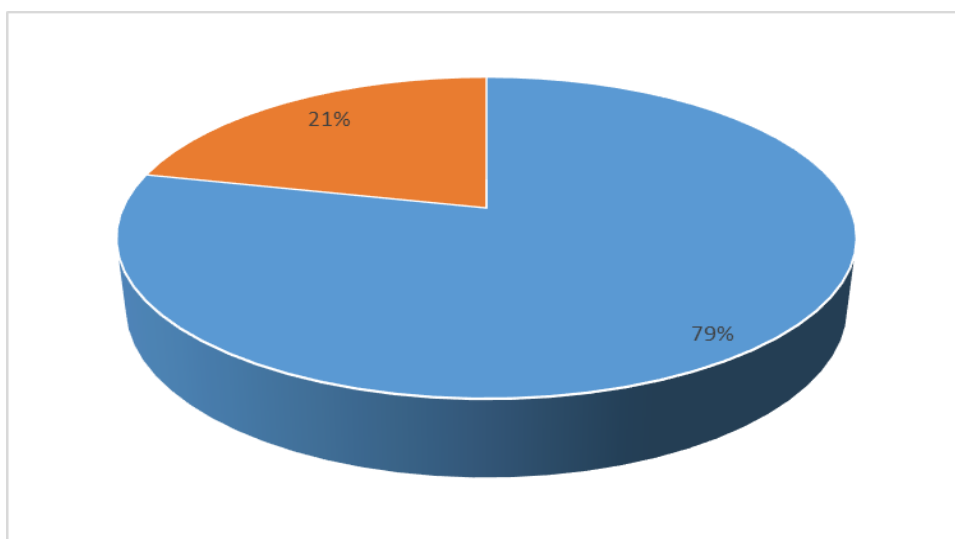
Zdroj: dotazníkové šetření

Rekvalifikační kurzy mají své důležité zastoupení z pohledu zaměstnanosti. Rekvalifikací je v dikci tohoto šetření chápána jako získání nového vzdělání a zvýšení, prohloubení či případné rozšíření kvalifikace stávající. Rekvalifikace je jedním z nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti⁷⁹.

Z pohledu níže uvedeného grafu lze konstatovat, že 79 % dotazovaných byla nabídnuta možnost rekvalifikačního kurzu, protože jejich dosavadní vzdělání zcela neodpovídalo poptávce. Jak oněch 79 % hodlá s možností rekvalifikace naložit, popisuje graf č. 12.

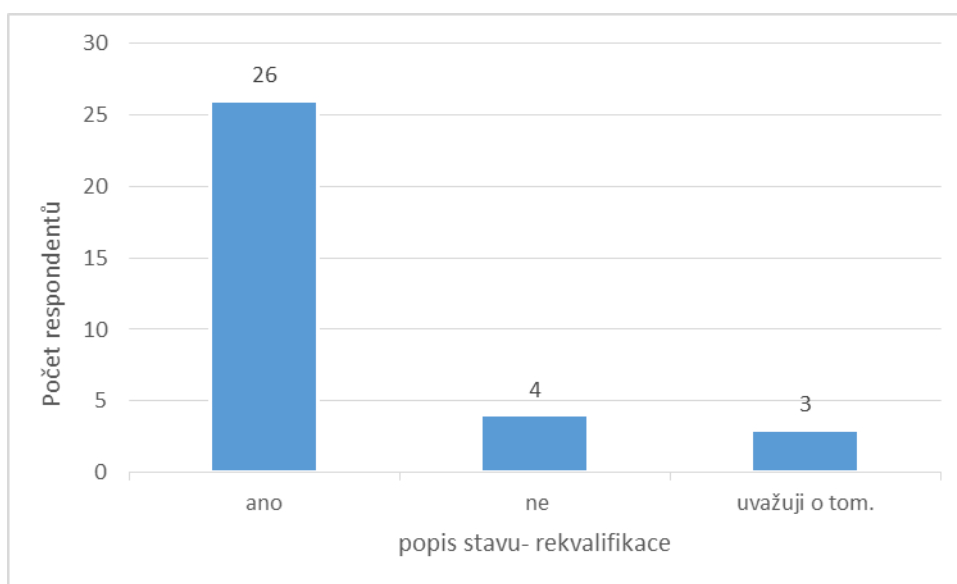
⁷⁹ ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. *Rekvalifikace*. In [www.portal.mpsv.cz](http://portal.mpsv.cz) [online]. 2013 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/poradenstvi/Informacni_letak_rekvalifikace_2.pdf>.

Graf číslo 11 - Byla vám nabídnuta možnost rekvalifikačního kurzu?

Zdroj: dotazníkové šetření

Graf číslo 12 - Využil/a jste možnosti rekvalifikace?

Zdroj: dotazníkové šetření

8. Závěr

Bakalářská práce se věnuje problematice nezaměstnanosti. Práce popisuje nezaměstnanost ze své podstaty, věnuje se jejím definicím, historickému vývoji po roce 1989, měření nezaměstnanosti, kdy je vymezeno měření nezaměstnanosti z pohledu Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí. Práce rovněž popisuje státní politiku zaměstnanosti, kdy tuto popisuje z pohledu pasivní i aktivní stránky.

Hlavním cílem bakalářské práce je určení základních příčin dlouhodobě nadprůměrné nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji.

Výzkum bakalářské práce identifikuje, že 48 % dotazovaných uvedlo jako hlavní důvod svou nízkou vzdělanostní úroveň. Z dalších důvodů nezaměstnanosti uvedlo ve výzkumu 21 % dotazovaných jako hlavní důvod neochotu pracovat mimo svůj obor, 17 % respondentů vidí problém ve své nedostatečné praxi, 7 % dotazovaných vidí problém v krachujících podnicích.

Dále bylo výzkumem zjištěno, že pro 21, 43 % respondentů není motivující za zaměstnáním dojíždět, přičemž z těch, kteří by do zaměstnání dojížděli 69, 7 % volilo vzdálenost do 20 kilometrů, 21 % by přijalo zaměstnání ve vzdálenosti do 50 kilometrů a pouze 6, 06 % do 100 kilometrů od svého bydliště. Pouze 3, 03 % dotazovaní by přijali práci ve vzdálenosti nad 100 kilometrů od svého současného trvalého pobytu. Zároveň lze vysledovat, že 38 % respondentů práci odmítlo. Pro 56 % z těch, kteří práci odmítli, bylo hlavní důvodem odmítnutí práce mimo obor, 25 % dotazovaných práci odmítlo pro nízké platové ohodnocení, 13 % z důvodu obav z neznámého a 6 % se odmítlo k důvodu vyjádřit.

Lze tedy shrnout, že výzkumem můžeme identifikovat níže uvedené důvody nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji (v závorkách uvedena procenta z výzkumné části práce):

- nízká vzdělanostní úroveň (48 % respondentů),
- neochota nezaměstnaných pracovat mimo svůj obor (21 % dotazovaných),
- nedostatečná praxe (17 % respondentů),
- krachujících podniky (7 % respondentů),

- neochota za zaměstnáním dojíždět (21, 43 % dotazovaných).

Dílními práce bylo:

1. Zjistit přímou souvislost mezi délkou nezaměstnanosti a dosaženým vzděláním respondenta.

28, 57 % respondentů má pouze základní vzdělání, u nichž je znatelné, že právě zde je nevyšší délka nezaměstnanosti (56 % respondentů výzkumu, jejichž nezaměstnanost je delší než dva roky). 44 % respondentů s délkou nezaměstnanosti větší než 2 roky byli nezaměstnaní s výučním listem.

Dalším typem vzdělání, které mělo ve výzkumu nejvyšší podíl v nezaměstnanosti, byli s podílem 21, 42 % lidé se střední školou s maturitou či gymnáziem.

2. Zjistit souvislost mezi věkem dotazovaných a délkou nezaměstnanosti respondentů.

Výzkumem lze vyspecifikovat, že nad věkem 32 let a výše je křivka více konstantní. Lze vysledovat, že respondenti mají věkové zastoupení od 16 do 59 let. První zvýšení křivky lze vidět u věku 24 let, kdy se jednalo o tři vysokoškoláky, kteří nemohou najít místo z důvodu nedostatečné praxe. Nejvíce je tedy souvislost mezi věkem a nezaměstnaností vysledovat ve věku 24 let, přičemž od 32 let je výše nezaměstnaných častější. U věkové kategorie 50+ je znatelná rovněž vyšší konstantní křivka, ale ve výzkumu ji nelze považovat za fatální.

3. Zjistit názor dotazovaných na jejich subjektivní důvody vzniku nezaměstnanosti.

48% respondentů označuje za subjektivní důvod vzniku nezaměstnanosti nízké vzdělání, 21% respondentů nedostatek nabídek ve svém oboru spojený s neochotou změny oboru, 17% respondentů označilo jako důvod nezaměstnanosti nízkou praxi a 7% dotazovaných označilo jako důvod nezaměstnanosti ukončení činnosti firm, ve kterých byli zaměstnáni.

4. Identifikovat, zda by nezaměstnaní přijal práci mimo svůj vystudovaný obor a zda by byli ochotni kvůli zaměstnání pracovat mimo své bydliště.

Bylo identifikováno, že cca 22 % respondentů by nepřijalo práci mimo svůj vlastní obor. Z pohledu práce mimo bydliště lze specifikovat, že cca 79 % by přijalo zaměstnání mimo místo svého trvalého bydliště. 69,7 % by akceptovalo vzdálenost do 20 kilometrů, 21,21 % by přijalo zaměstnání ve vzdálenosti do 50 kilometrů a 6,06 % do 100 kilometrů od svého bydliště. 3,03 % dotazovaných by přijalo práci ve vzdálenosti nad 100 kilometrů od svého současného trvalého pobytu.

5. Zjistit, zda dotazovaní v nedávné době některou nabídku zaměstnání odmítli.

62 % respondentů nabídku práce neodmítlo, přičemž v případě, že dotazovaní práci přijali, jednalo se výhradně o sezónní zaměstnání, proto se tato skutečnost projevila velmi fluktuálně.

6. Vědět, zda jsou respondenti příjemci sociálních dávek a jaký mají názor na jejich výši.

Všichni dotazovaní pobírali podporu v nezaměstnanosti, přičemž 42 % z nich pobíralo také příspěvek na bydlení a přídavek na dítě. 7 % dotazovaných bylo také příjemci dávek pěstounské péče, 4 % pobíralo rodičovský příspěvek a 5 % z nich zahrnuje do dotazníku také porodné. Osobními rozhovory potvrdili respondenti s výší dávek spokojenost.

69 % dotazovaných uvádí, že je při současné výši sociálních dávek a podpory v nezaměstnanosti výhodné pracovat.

7. Identifikovat názor dotazovaných na rekvalifikační kurzy a jejich využití samotnými účastníky výzkumu.

Lze identifikovat, že 79 % dotazovaných byla nabídnuta možnost rekvalifikačního kurzu, protože jejich dosavadní vzdělání zcela neodpovídalo poptávce. 78,8 % respondentů rekvalifikační kurz jistě absolvuje, 12,1 % jej odmítlo a 9,1 % o něm uvažuje.

Použitá literatura

KNIŽNÍ PUBLIKACE

- ČERNOHORSKÁ L. *Komparace vývoje nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku*. Pardubice: Univerzita Pardubice, fakulta ekonomicko-správní, 2006, vol. 2006, no. 10, s. 34-43. ISSN: 1211-555X. s.
- ČERVENKA, J. *Veřejné mínění a nezaměstnanost v České republice*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003, s. 4-7.
- HALÁSKOVÁ, R. *Politika zaměstnanosti*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7368-522-5.
- HALÁSKOVÁ, R. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. 1. vydání Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, 2001. 93 s. ISBN 80-7042-595-4.
- JÍROVÁ, H. *Deformace na českém trhu práce*. Praha: Národně hospodářský ústav Josefa Hlávky, 2002, 85. s. ISBN: 8023898191
- KOTÝNKOVÁ, M., NĚMEC, O. *Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. 1. vydání, Praha: Professional Publishing 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7
- KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- MACH, M. *Makroekonomie II pro magisterské (inženýrské) studium. 1.a 2. část*, 3.vyd., Slaný : Melandrium, 2001, 367 s., ISBN 80-86175-18-9.
- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. 151 s. ISBN 80-901424-9-4.
- MAŠKOVÁ, D. *Příčina nezaměstnanosti a možnosti jejího řešení – bakalářská práce*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, fakulta humanitních studií, 2010. 59 s. Vedoucí bakalářské práce Lenka Pipová.
- ÚŘAD PRÁCE ČR. *Zpráva o situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji, o realizaci APZ v roce 2013 a strategie APZ pro rok 2014*. Ostrava: Úřad práce v Ostravě, 2013.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- AGHOVÁ, I., M. Zaměstnanost: *Politika zaměstnanosti, vývoj a jak nyní*. In www.blog.idnes.cz [online]. 2011 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://irenamauranovotna.blog.idnes.cz/c/233417/Zamestnanost-Politika-zamestnanosti-vyvoj-a-jak-nyni.html>>.
- BUSINESSINFO.CZ. *Státní politika zaměstnanosti*. In www.businessinfo.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/statni-politika-zamestnanosti-3311.html>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. In www.czso.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Metodické vysvětlivky*. In www.czso.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/EA0034DAC8/\\$File/311512m02%20cz.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/EA0034DAC8/$File/311512m02%20cz.pdf)>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Metodika ukazatel*. In www.czso.cz [online]. 2013 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xt#podil_nezamestnanych_oseb_na_obyvatelstvu_ve_veku_15_64_let>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Míra zaměstnanosti a nezaměstnanosti v ČR a jiných státech Evropské unie podle výsledků výběrového šetření pracovních sil za 2. čtvrtletí 2011*. In www.czso.cz [online], 2011 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/ainformace/793D0039C7C3>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet zaměstnaných dosáhl desetiletého maxima*. In www.czso.cz [online], 2007 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam110207.doc>>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – čtvrtletní údaje 2. čtvrtletí 2014*. In www.czso.cz [online], 2014 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <<http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/250128-14>>.

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – metodika*. In www.czso.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.
- FINANCE.CZ. *Trh práce a nezaměstnanost*. In www.finance.cz [online], 2004 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.finance.cz/makrodata-eu/trh-prace/nezamestnanost/>>.
- IHNED.CZ. *Velkým problémem je dlouhodobá nezaměstnanost*. In www.ihned.cz [online], 2005 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://ihned.cz/c4-10014240-17073940-000000_d-10014240-17073940-000000_d>.
- KOHOUTEK, R. *Rozhovor, jeho druhy a požadavky na tazatele*. In www.rudolfkohoutek.blog.cz [online], 2010 [cit. 16. 11. 2014]. Dostupné: <<http://rudolfkohoutek.blog.cz/1002/rozhovor-jeho-druhy-a-pozadavky-na-tazatele>>.
- KREJČÍ, R. *Nezaměstnanost a její příčiny*. In www.investujeme.cz [online], 2009 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.investujeme.cz/nezamestnanost-a-co-ji-ovlivnuje/>>.
- MINISTERSTVO VNITRA. *Správa na úseku zaměstnanosti*. In www.mvcr.cz [online]. 2008 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.mvcr.cz/clanek/sprava-na-useku-zamestnanosti.aspx>>.
- MIRAS.CZ. *Nezaměstnanost*. In www.miras.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n10-nezamestnanost.php>>.
- MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Charakteristika kraje*. In www.kr-moravskoslesky.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/charakteristika_kraje.html>.
- MPSV.CZ. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. In www.portal.mpsv.cz [online]. 2012 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>>.

- MPSV.CZ. *V roce 2009 byla průměrná míra registrované nezaměstnanosti 8% - tisková zpráva.* In www.mpsv.cz [online], 2010 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/8757/11052010.pdf>>.
- MPSV.CZ. *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti.* In www.portal.mpsv.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky>.
- MUNI.CZ. *Nezaměstnanost – základní pojmy.* In www.is.muni.cz [online]. 2010 [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné: <<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js13/geograf/web/pages/03-trh-prace.html>>.
- NOVOTNÝ, R. *Nezaměstnanost a co ji ovlivňuje.* In www.investujeme.cz [online], 2009 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.investujeme.cz/nezamestnanost-a-co-ji-ovlivnuje/>>.
- ŠVIHLÍKOVÁ, I. *Nezaměstnanost, minimální mzda a návrh Evropského parlamentu.* In www.blisty.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <<http://www.blisty.cz/art/72187.html>>.
- ÚŘAD PRÁCE ČR. *Nezaměstnanost v lednu 2014: 8, 6%.* In www.portal.mpsc.cz [online], 2014 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné: <http://portal.mpsv.cz/upcr/media/tz/2014/02/2014_02_10_tz_nezamestnanost_leden.pdf>.
- ÚŘAD PRÁCE ČR. *Rekvalifikace.* In www.portal.mpsv.cz [online]. 2013 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/poradenstvi/Informacni_letak_rekvalifikace_2.pdf>.
- ÚŘAD PRÁCE ČR. *Zpráva o situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji, o realizaci APZ v roce 2013 a strategie APZ pro rok 2014.* In www.portal.mpsv.cz [online]. 2013 [cit. 28. 10. 2014]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/2013.pdf>>.
- VYPLATA.CZ. *Státní sociální podpora.* In www.vyplata.cz [online]. 2014 [cit. 15. 11. 2014]. Dostupné: <http://www.vyplata.cz/zakony/z117-1995sb_1-2.php>.

Seznam obrázků

Obrázek číslo 1	Míra zaměstnanosti 15 – 64 letých v členských zemích EU ve 2. čtvrtletí 2011 (v %).....s. 15
Obrázek číslo 2	Výpočet míry obecné nezaměstnanostis. 21
Obrázek číslo 3	Výpočet míry registrované nezaměstnanosti.....s. 21
Obrázek číslo 4	Podíl nezaměstnaných osob.....s. 22

Seznam tabulek

Tabulka číslo 1	Základní charakteristika Moravskoslezského kraje s. 24
Tabulka číslo 2	Typy dostudovaných škol ze strany respondentů a délka nezaměstnanosti.....s. 39
Tabulka číslo 3	Přijal/a byste práci mimo své bydliště? Do jaké vzdálenosti?s. 41

Seznam grafů

Graf číslo 1	Vývoj celkových výdajů na politiku zaměstnanosti v letech 2004 až 2011s. 33
Graf číslo 2	Počet mužů a žen ve výzkumus. 37
Graf číslo 3	Věkové rozmezí respondentůs. 37
Graf číslo 4	Národnost respondentů.....s. 38
Graf číslo 5	Subjektivní důvody nemožnosti nalézt práci.....s. 40
Graf číslo 6	Přijal/a byste práci mimo svůj obor?s. 40
Graf číslo 7	Odmítl/a jste v průběhu své nezaměstnanosti práci?.....s. 41
Graf číslo 8	Důvody odmítnutí nabízené práce.....s. 42
Graf číslo 9	Druhy sociálních dáveks. 43

Graf číslo 10	Je podle vašeho názoru vhodné pracovat při současné výši podpory v nezaměstnanosti a sociálních dávek?s. 44
Graf číslo 11	Byla vám nabídnuta možnost rekvalifikačního kurzu?s. 45
Graf číslo 12	Využil/a jste možnosti rekvalifikace?s. 45

Příloha

Dotazník

Vážení přátelé,

jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze, kde zpracovávám bakalářskou práci na téma „Struktura nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji“. Tímto bych vás chtěla požádat o spolupráci na výzkumné části práce vyplněním tohoto dotazníku. Vybrané odpovědi, prosím, zakroužkujte nebo napište vlastními slovy. Není-li stanoveno jinak, označte pouze jednu z nabízených možností.

Děkuji za spolupráci, Nikola Juříková

1. Jste

- a) muž
- b) žena

2. Váš věk (vypište, prosím, číslicí):

3. Národnost:

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- a) základní
- b) vyučen/a bez maturity
- c) vyučen/a s maturitou
- d) střední škola s maturitou či gymnázium
 - všeobecné humanitní zaměření
 - technické zaměření
- e) vyšší odborná škola
 - všeobecné humanitní zaměření
 - technické zaměření
- f) vysoká škola
 - všeobecné humanitní zaměření
 - technické zaměření

5. Jak dlouho jste nezaměstnán/a

- a) 0 – 6 měsíců
- b) 6 – 12 měsíců
- c) 12 – 24 měsíců
- d) více než 24 měsíců

6. Dokážete specifikovat důvody, proč nemůžete najít práci?

.....

7. Přijal/a byste práci mimo svůj obor?

- a) ano
- b) ne

8. Přijal/a byste práci mimo své bydliště, kupříkladu mimo okres či kraj?

- a) ano

Do jaké vzdálenosti?

- do 20 km
- do 50 km
- do 100 km
- nad 100 km

- b) ne

9. Odmítl/a jste v průběhu své nezaměstnanosti práci?

- a) ano
- b) ne

10. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl ANO, dokážete specifikovat důvody odmítnutí?

.....

.....

11. Jste příjemcem sociálních dávek?

- a) ano
- b) ne

12. Je podle vašeho názoru vhodné pracovat při současné výši sociálních dávek?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokážu posoudit

13. Byla vám nabídnuta možnost rekvalifikačního kurzu?

- a) ano
- b) ne

14. Pokud jste na předchozí otázku odpověděla/a ano, využil/a jste možnosti rekvalifikace.

- a) ano
- b) ne
- c) uvažuji o tom.